

**LIKUNNAN DROP OUT -ILMIÖ SEURATOIMINNAN KEHITTÄMISTUEN
HANKEHAKEMUKSISSA**

Lari Metsälä

Liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma
Liikuntatieteellinen tiedekunta
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2018

TIIVISTELMÄ

Metsälä, L. 2018. Liikunnan drop out -ilmiö seuratoiminnan kehittämistuen hankehakemuksissa. Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto, liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma, 81s.

Liikunnan drop out -ilmiö, eli liikuntaharrastuneisuuden väheneminen murrosiässä, on Suomessa kansainvälisesti verrattuna poikkeuksellisen suurta. Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) jakaman seuratoiminnan kehittämistuen (jatkossa myös seuratuki) yksi alatavoitteista on vähentää lasten ja nuorten liikunnasta luopumista. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten drop out -ilmiö tulee esille seuratukihankehakemuksissa, ja millaisia drop out -ilmiötä vähentäviä toimenpiteitä urheilu- ja liikuntaseurat esittävät hakemusteksteissä.

Tutkimusaineisto käsittää yhteensä 823 seuratukihakemusta vuosilta 2016 ja 2017, jotka ovat olleet saatavilla sähköisestä Seuraverkko-järjestelmästä. Aineiston analyysimenetelmänä on teoriaohjaava sisällönanalyysi. Teemoittelun ja luokittelun ohella tutkimustulosten erittelyssä on hyödynnetty kvantifiointia eli laadullisen analyysin tulosten esittämistä numeraalisesti. Lisäksi löydöksiä havainnollistamaan on käytetty suoria lainauksia hankehakemusteksteistä.

Drop out -ilmiö esiintyi seuratukihankehakemuksissa varsin laajasti, sillä sen vähentäminen oli tavoitteena useammassa kuin joka kolmannessa hankkeessa. Liikuntaseurat olivat ymmärtäneet ilmiön yhteiskunnallisen merkityksen, mutta useimmiten drop outin vähentämispyrkimykset pohjautuivat seuran omassa toiminnassaan havaitsemiin ongelmakohtiin. Hankehakemuksissa esiintyi monipuolisesti erilaisia drop outin vähentämiseen tähtäviä toimenpiteitä. Yleisimmät keinot vähentää liikunnasta luopumista hankkeissa olivat matalan kynnyksen harrastetoiminnan kehittäminen ja nuoren kiinnittäminen osaksi seuratoimintaa esimerkiksi valmentajan, ohjaajan tai tuomarin polulle.

Tutkimustulosten perusteella drop out -ilmiö näyttäisi olevan merkittävässä asemassa seuratukihankkeissa. Olisi kuitenkin tärkeä päästä tutkimaan myös hakemuksissa esitettyjen tavoitteiden käytännön toteutumista, sillä tässä tutkimuksessa aineisto koostui ainoastaan hakemusteksteistä. Osassa hakemuksista drop out -ilmiön vähentämiseen tähtäävät konkreettiset toimenpiteet oli kuvattu ylimalkaisesti, ja vielä enemmän puutteita esiintyi tavoitteiden toteutumista mittaavien mittareiden esittämisessä. Näin ollen voidaan pohtia, tullaanko drop out -ilmiötä todella vähentämään hankkeissa niin laajasti kuin hakemustekstit antavat ymmärtää, vai onko käsitettä hyödynnetty ainoastaan hakemusretoriikkaa voimistamaan.

Asiasanat: drop out, seuratuki, liikuntaseurat

ABSTRACT

Metsälä, L. 2018. Drop out of Sports in sport club development grant applications. University of Jyväskylä, Master's thesis, 81pp.

The sport club drop out and the decrease in physical activity during puberty are both exceptionally high in Finland. The Ministry of Education and Culture allocates annually sport club development grants and one of its sub-objectives is to reduce drop out in sports. The aim of this study is to find out how drop out exists in granted projects, and what kind of measures aimed to reduce drop-out are presented by sporting organizations in their grant applications.

The research material comprises a total of 823 sport club development grant applications from years 2016 and 2017, which have been available on the Seuraverkko network. The material is analyzed by using a theory-driven content analysis method. Theme identification, classification, and quantification (the numerical presentation of the qualitative analysis results) has been utilized in the analysis of the research results. In addition, direct quotations from application texts have been used to illustrate the findings.

Reducing sport drop out appeared to be quite significant goal in sport club development grant applications, as it was mentioned in more than every third application. The social significance of the phenomenon was understood by applicants, but most of all the aim of reducing drop outs was based on the problems that the club had found in its own actions. There were many different types of measures to reduce sport drop out in the projects. The most common ways to reduce drop out were to develop recreational-level sport activities and to attach youngsters to a sport club activity such as a coach, instructor or judge.

Based on the results of the research, drop out seems to play a significant role in the sport club development grant projects. However, it would be important to study the practical implementation of the objectives set out in the applications, as in this study the material consisted only the application texts. In some of the applications, the concrete measures to reduce drop out was described in a cursory way, and even more, the indicators measuring the achievement of the goals were missing in many applications. Thus, there is a suspicion of whether the drop out will really be reduced in projects as extensively as the applications suggest or whether the fairly topical concept has been exploited solely to enhance the application.

Key words: drop out, sport club development grant, sport clubs

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIMUSTEHTÄVÄ, AINEISTO JA TOTEUTUS.....	3
2.1	Tutkimustehtävä.....	3
2.2	Aineisto.....	4
2.3	Tutkimuksen toteutus	10
3	LIIKUNTASEURA SUOMALAISESSA LIIKUNTAKULTTUURISSA	13
3.1	Seuraliikuntaan osallistuminen Suomessa.....	13
3.2	Liikuntaseurojen eriytynyt toiminta	15
4	SEURATUKI.....	19
4.1	Seuratuen historiallinen muotoutuminen.....	19
4.2	Seuratuen tavoitteet ja jakokriteerit.....	21
5	LIIKUNNAN DROP OUT -ILMIÖ	23
5.1	Liikunnan drop out -ilmiön esiintyminen	23
5.2	Drop out -ilmiöön vaikuttavat tekijät	27
5.2.1	Drop out -ilmiöön vaikuttavat sisäiset tekijät	29
5.2.2	Drop out -ilmiöön vaikuttavat ihmistenväliset tekijät	33
5.2.3	Drop out -ilmiöön vaikuttavat rakenteelliset tekijät	36
6	TULOKSET.....	40
6.1	Drop out -ilmiön esiintyminen seuratukihakemuksissa	40
6.1.1	Seuratukihankkeiden tavoitteet vuosina 2016–2017	40
6.1.2	Drop outin ilmeneminen seuratukihakemuksissa	45
6.2	Drop out -ilmiön vähentämiseen tähtäävät toimenpiteet	50
6.2.1	Matalan kynnyksen harrastetoiminnan kehittäminen	53

6.2.2 Nuorten kiinnittäminen seuratoimintaan.....	54
6.2.3 Harrastustoiminnan monipuolistaminen	56
6.2.4 Valmennuksen kehittäminen	59
6.2.5 Nuorten osallistaminen toiminnan kehittämiseen.....	61
6.2.6 Yhteisöllisyyden tai viihtyvyyden kehittäminen	62
6.2.7 Toiminnan järjestäminen puuttuvalle ikäluokalle tai sukupuolelle	64
6.2.8 Harrastuskustannusten hillintä	66
7 POHDINTA.....	68
LÄHTEET	74

1 JOHDANTO

Lasten ja nuorten liikunnan harrastamisen tavoite ei ole tässä ja nyt. Se siintää vuosikymmenten päässä, jolloin nähdään onko rakkaus liikuntaa kohtaan leimahtanut ja kulkenut mukana koko eliniän. (Talous- ja sosiaalihistorian dosentti Mikko Salasuo, YLE 2016.)

Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuudessa on tapahtunut 2000-luvun aikana kaksijakoisia muutoksia. Lasten ja nuorten kokonaisliikunta-aktiivisuus näyttäisi lisääntyneen (Aira ym. 2013), mutta siitä huolimatta nuorten fyysinen kunto on heikentynyt entisestään 2000-luvun aikana erityisesti aerobisen kunnan osalta (Santtila ym. 2018). Objektiiivisten mittausten mukaan suomalaiset lapset ja nuoret viettävät yli puolet valveillaoloajastaan istuen tai makuuasennossa, ja ainoastaan reilu kymmenesosa valveillaoloajasta kuluu reippaan tai rasittavan liikunnan parissa (Husu ym. 2016). Lisäksi nuorten liikunta-aktiivisuuden väheneminen on Suomessa kansainvälisesti verrattuna voimakasta niin kokonaisliikunta-aktiivisuuden kuin ohjattuun harrastustoimintaan osallistumisen osalta (Aira ym. 2013). Tämä liikunnan drop outiksi kutsuttu ilmiö vaikuttaisi voimistuneen entisestään 2000-luvun aikana (Aira ym. 2013; Merikivi, Myllyniemi & Salasuo 2016, 85–89).

Ohjatun liikunta- ja urheiluseuratoiminnan merkitys lasten ja nuorten liikuttamisessa on kasvanut entisestään 2000-luvun aikana, ja Merikiven ym. (2016, 87) näkemyksen mukaan seuratoiminta on muuttumassa ennen kaikkea lapsille tyypilliseksi tavaksi liikkua. Opetus- ja kulttuuriministeriön jakaman seuratoiminnan kehittämistuen avulla pyritään kehittämään monipuolisesti organisoidun liikunnan mahdollisuuksia, ja siten lisäämään lasten ja nuorten liikuntamahdollisuuksia. Yksi tuen alatavoitteista on vähentää liikunnan drop out -ilmiötä pitämällä nuoret mukana toiminnassa joko liikkujina tai seuratoimijoina. (OKM 2016.)

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan liikunnan drop out -ilmiön esiintymistä seuratuksi hankkeissa hankehakemustekstien pohjalta. Kvalitatiivisen analyysin perusteella on tarkoitus selvittää, miten drop out -ilmiö tulee esille hankehakemuksissa, ja millaisia drop out -ilmiön vähentämiseen pyrkiviä toimenpiteitä urheiluseurat esittävät hankehakemuksissaan. Tutkimus

on luonteva jatkumo kesällä 2017 LIKES –tutkimuskeskuksessa suorittamalleni harjoittelujaksolle, jossa toteutin seuratuun hankehakemusten seuranta- ja arviointityötä vuosilta 2016–2017.

2 TUTKIMUSTEHTÄVÄ, AINEISTO JA TOTEUTUS

Tuomen ja Sarajärven (2011, 157) mukaan tutkimusraportissa on tärkeää selvittää tarkasti tutkimuksen kulku vaiheittain: mitä, missä ja milloin tehtiin, ja miten tutkimus toteutettiin. Näin lukija voi seurata sitä polkua, joka selventää, miten tutkija on päätenyt esittämiinsä tuloksiin. Raportissa tulee näkyä kaikki ne prosessit ja teoreettiset rakennelmat, joiden avulla tuloksiin on päästy.

Luvussa 2.1 avataan tutkimuksen tarkoitus ja esitetään varsinaiset tutkimuskysymykset. Luku 2.2 käsittelee tutkimuksessa käytettyä aineistoa. Luvussa 2.3 kuvataan lukijalle tutkimusprosessin kulkua ja esitellään tutkimuksen metodiset valinnat.

2.1 Tutkimustehtävä

Opetus- ja kulttuuriministeriö on jakanut seuratoiminnan kehittämistukea Veikkausvoittovaroista vuodesta 1999 lähtien (Turpeinen ym. 2018). LIKES-tutkimuskeskus on seurannut ja arvioinut tuen jakautumista vuosittain vuodesta 2013 alkaen, mutta tarkempaa tiettyyn teemaan keskittyvää analyysia tuen vaikutuksista on tehty vain palkkaushankkeiden osalta (Riekkä & Hentunen 2017). Tarvetta tutkimukselle on, sillä tukimuodon tulevaisuus on ollut esillä liikuntapoliittisessa keskustelussa. Kansanedustaja Harry Harkimo esitti vuonna 2017, että seuratuken suunnattua rahamäärää voisi kohdentaa nuorten huippu-urheiluun ja vähävaraisten liikuntamahdollisuuksien edistämiseen (YLE 2017). Lehtosen ja Turpeisen (2018) näkemyksen mukaan seuratuki ei ole nykytuotoisena riittävä ratkaisu paikallisen liikuntaseuratoiminnan kehittämiseen. Onkin tärkeä selvittää, kuinka tukimuoto toteuttaa sille hakemusohjeissa asetettuja tavoitteita.

Liikunnan drop out -ilmiö, eli murrosiässä tapahtuva liikuntaharrastuksen lopettaminen on noussut esiin viime vuosina yhteiskunnallisessa keskustelussa. Lasten ja nuorten liikuntamahdollisuuksien kehittämiseen tähtäävän seuratuken yksi alatavoitteista on vähentää drop out -ilmiötä pitämällä nuoria mukana organisoidun liikunnan parissa urheilijoina, liikkujina ja seuratoimijoina (OKM 2016). Seuratuken hakemusrvioinnissa on aiempina

vuosina havaittu, että tuetuissa hankkeissa on todella pyritty vähentämään liikunnasta luopumista (Pyykönen 2015; Isosomppi 2014; Lehtonen ym. 2014), mutta tarkempaa erittelyä esimerkiksi siihen tähtäävistä toimenpiteistä ei ole tehty. Pro gradu -tutkielmassani pyrin syventymään drop out -ilmiöön seuratuksihakemusten kontekstissa. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten drop out ilmenee hakemustekstissä, ja millaisia merkityksiä se saa. Lisäksi tutkimuksessa eritellään toimenpiteitä, joiden avulla liikunta- ja urheiluseurat aikoivat vähentää liikunnasta luopumista seuratuksihakkeissa.

Tutkimuksen tarkoituksena on vastata seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- 1. Miten drop out -ilmiö tulee esille seuratuksihakemuksissa?*
- 2. Millaisia drop out -ilmiön vähentämiseen pyrkiviä toimenpiteitä seuratuksihakemuksissa esitetään?*

2.2 Aineisto

Tutkimuksen pääasiallisena aineistona ovat opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän seuratoiminnan kehittämistuen hankehakemukset vuosilta 2016 ja 2017. Analyysiin otettiin mukaan vain ne hankkeet, joille tukea myönnettiin, eli kielteisen päätöksen saaneet hankehakemukset jätettiin tässä tutkimuksessa pois käsittelystä. Hankehakemukset ovat olleet saatavilla pääosin sähköisessä muodossa opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa ja Lounais-Suomen Liikunnan ja Urheilun ylläpitämässä Seuraverkko-palvelussa. Lisäksi käytössä on ollut 13 kappaletta paperisia hankehakemuksia vuodelta 2017. Suurin osa hakemuksista oli saatavilla kokonaisuudessaan, mutta varsinainen hakemusteksti puuttui yhdeksästä vuoden 2016 ja kahdesta vuoden 2017 hakemuksesta.

Vuonna 2016 seuratuksia jaettiin yhteensä 3 755 000 euroa ja tuki jakautui 398 hankkeelle. Keskimääräinen tukisumma oli 9 435 euroa. Vuonna 2017 seuroille jaettu kokonaistukisumma nousi 3 953 500 euroon ja tukea saaneita hankkeita oli 425. Keskimääräinen tuen suuruus laski hieman edellisvuodesta ollen 9 314 euroa. Seuratuksia jaettiin vuosina 2016–2017 melko tasaisesti alueellisesti tarkasteltuna. Asukaslukuun suhteutettuna eniten tukea jaettiin Kainuun,

Etelä-Karjalan ja Satakunnan maakuntiin. Vähiten seuratukea jaettiin asukasluvuun suhteutettuna Päijät-Hämeeseen, Pohjanmaalle, Keski-Pohjanmaalle ja Pohjois-Karjalaan. Tarkemmat luvut on eritelty taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Seuratuen jakautuminen maakunnittain. Eniten tukea saaneet korostettu vihreällä ja vähiten tukea saaneet punaisella.

Maakunta	Alueen väkiluku ¹	Tuetut hankkeet (kpl) 2016	Tuetut hankkeet (kpl) 2017	Tuki (€) yhteensä 2016	Tuki (€) yhteensä 2017	Tukea (€) / asukas 2016	Tukea (€) / asukas 2017
Etelä-Karjala	129 968	14	18	122 000	157 500	0,94	1,21
Etelä-Pohjanmaa	191 605	11	16	108 500	160 500	0,57	0,84
Etelä-Savo	148 172	14	12	116 500	92 000	0,79	0,62
Kainuu	74 410	8	8	107 500	74 500	1,44	1,00
Kanta-Häme	173 407	15	15	105 500	121 000	0,61	0,70
Keski-Pohjanmaa	69 071	2	4	29 000	39 500	0,42	0,57
Keski-Suomi	275 379	15	23	121 000	198 300	0,44	0,72
Kymenlaakso	176 755	14	11	104 000	116 000	0,59	0,66
Lappi	179 118	12	16	115 500	178 000	0,64	0,99
Pirkanmaa	509 930	38	32	344 000	302 000	0,67	0,59
Pohjanmaa	180 745	11	6	94 000	64 700	0,52	0,36
Pohjois-Karjala	163 229	6	11	67 500	102 500	0,41	0,63
Pohjois-Pohjanmaa	411 238	26	34	261 500	299 500	0,64	0,73
Pohjois-Savo	246 947	19	19	177 000	215 500	0,72	0,87
Päijät-Häme	201 482	10	9	105 500	87 500	0,52	0,43
Satakunta	221 246	24	20	222 500	203 500	1,01	0,92
Uusimaa	1 648 699	118	127	1 160 500	1 137 300	0,70	0,69
Varsinais-Suomi	476 242	41	44	393 000	403 700	0,83	0,85
KOKO SUOMI ²	5 477 643	398	425	3 755 000	3 953 500	0,69	0,72

Seuratoiminnan kehittämistukea jaettiin vuosien 2016 ja 2017 aikana yhteensä 160 kunnan alueelle. Seuratukea saaneiden kuntien yhteenlaskettu väkiluku oli tarkasteluhetkellä 4 906 422

¹ (Tilastokeskus 2017)

² Ilman Ahvenanmaata

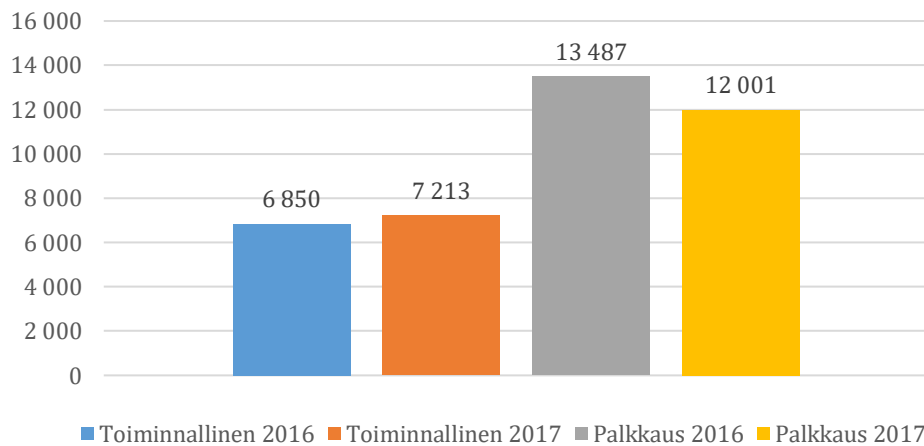
asukasta, joten seuratuksen vaikutusalueella voidaan ajatella asuvan 90 % Suomen asukkaista (Tilastokeskus 2017). Tukea myönnettiin näiden kahden vuoden aikana keskimäärin 1,41 euroa asukasta kohti.

Seuratukihankkeet voidaan jaotella karkeasti palkkaushankkeisiin ja toiminnallisiin hankkeisiin. Palkkaushankkeissa seura palkkaa tuen avulla joko kokoaikaisen, osa-aikaisen tai kausiluonteisen työntekijän. Ohjauksista ja valmennuksista maksettavien tuntiperusteisten palkkioiden ei nähty olevan varsinaisia palkkauksia, vaan tällaiset hankkeet luokiteltiin toiminnallisiksi hankkeiksi. Toiminnallisiksi hankkeiksi luokiteltiin kaikki ne hankkeet, joissa ei palkattu osa-aikaista tai täysiaikaista työntekijää. Niissä seuran toimintaa kehitettiin monin eri tavoin, esimerkiksi perustamalla uusia liikuntaryhmiä, kouluttamalla seuran toimihenkilöitä, hankkimalla liikuntavälineitä tai lisäämällä seuran jaostojen välistä yhteistyötä.

Vuoden 2016 tuetuista seuratuksihankkeista 39 prosenttia oli palkkaushankkeita ja 61 prosenttia toiminnallisia hankkeita. Euromääräisesti tukea myönnettiin kuitenkin enemmän palkkaushankkeille. Vuoden 2016 seuratuksimääräraha (yhteensä noin 3,75 miljoonaa euroa) 56 prosenttia jaettiin palkkaushankkeille ja 44 prosenttia toiminnallisille hankkeille. Tätä selittävät palkkaushankkeiden suuremmat tukisummat. Palkkaushankkeelle myönnettiin tukea keskimäärin 13 487 euroa, kun taas toiminnallisen hankkeen keskimääräinen tuki oli 6 850 euroa. Vuonna 2017 seuratuksia saaneista hankkeista 44 prosenttia oli palkkaushankkeita ja 56 prosenttia toiminnallisia hankkeita. Edellisvuoden tapaan rahallisesti suurempi osuus myönnettiin palkkaushankkeisiin, joiden osuus kokonaistukisummasta (yhteensä noin 3,95 miljoonaa euroa) oli 56 prosenttia, toiminnallisten hankkeiden osuuden ollessa 44 prosenttia. Keskimääräinen tuki palkkaushankkeelle vuonna 2017 oli 12 001 euroa ja toiminnallisille hankkeille 7 213 euroa. Seuratuen jakautuminen toiminnallisiin hankkeisiin ja palkkaushankkeisiin on esitetty myös taulukossa 2 ja kuviossa 1.

TAULUKKO 2. Palkkaus- ja toiminnallisten hankkeiden tunnuslukuja.³

Hankkeen tyyppi	Tuetut hankkeet (kpl) 2016	Tuetut hankkeet (kpl) 2017	Tukisumma 2016	Tukisumma 2017
Palkkaushanke	155	186	2 090 500	2 232 200
Toiminnallinen hanke	243	238	1 664 500	1 716 800
YHTEENSÄ	398	424	3 755 000	3 949 000

KUVIO 1. Palkkaushankkeiden ja toiminnallisten hankkeiden keskimääräisen tuen suuruus (euroa) vuosina 2016–2017.

Seuratukihankkeen kesto on rajattu vuodesta 2014 lähtien kahteen vuoteen (aikaisemmin enintään kolme vuotta), joten vuoden 2016 ja 2017 tuetut hankkeet olivat kahta poikkeustapausta^{4,5} lukuun ottamatta joko yksi- tai kaksivuotisia. Vuoden 2016 hankkeista 81

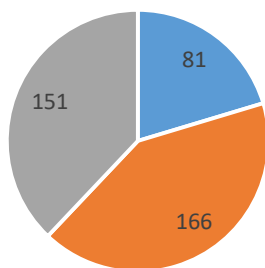
³ Tarkastelusta puuttuu vuoden 2017 osalta yksi hanke, josta ei ollut saatavilla tietoja.

⁴ Vuonna 2013 alkaneeseen hankkeeseen oli haettu kolmivuotisen hankkeen viimeistä tukivuotta puutteellisesti vuonna 2015, joten seuraa ohjeistettiin hakemaan kolmas tukivuosi vuoden 2016 haussa.

⁵ Vuonna 2015 alkaneeseen hankkeeseen oli haettu vuoden 2016 haussa alustavaa pienempää summaa muuttuneiden hakuohjeiden johdosta. Seuran kanssa sovittiin erityiskäytännöstä, joten seura sai hakea hankkeelle vielä kolmannen tukivuoden vuonna 2017.

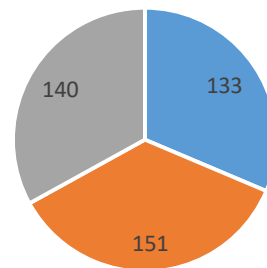
oli jatkavia hankkeita ja 317 uusia aloittavia hankkeita. Aloittavista hankkeista 166 oli suunniteltu yksivuotisiksi ja 151 kaksivuotisiksi. Vuonna 2016 kaksivuotiseen hankkeeseen tukea saaneista seuroista 31 ei kuitenkaan hakenut hankkeelleen jatkokautta vuonna 2017; kaksi seuraa haki tukea täysin uuteen hankkeeseen ja 29 ei hakenut seuratukea ollenkaan. Lisäksi viisi seuraa oli hakenut jatkokautta puutteellisesti, joten niitä ohjeistettiin hakemaan tukea uudelleen vuonna 2018. Toisaalta 16:lle alun perin yksivuotiselle hankkeelle myönnettiin jatkokausi vuoden 2017 seuratuksihaussa. Vuonna 2017 tuetuista hankkeista⁶ 133 oli jatkohankkeita ja 291 uusia aloittavia hankkeita. Uusista hankkeista 151 on yksivuotisia ja 140 kaksivuotisia. Seuratuen jakautuminen yksivuotisiin ja kaksivuotisiin hankkeisiin on nähtävissä kuviossa 2.

Seuratukihankkeet 2016

■ Jatkohankkeet ■ Uudet 1-vuotiset
■ Uudet 2-vuotiset

Seuratukihankkeet 2017

■ Jatkohankkeet ■ Uudet 1-vuotiset
■ Uudet 2-vuotiset

KUVIO 2. Jatkat ja uudet seuratuksihaudet 2016–2017.

Aineistossa on siis mukana 133 hanketta, jotka ovat saaneet tukea sekä vuonna 2016 että vuonna 2017. Luonnollisesti osassa näistä hankkeista hanketeksti tavoite- ja toimenpidekuvauksineen on suurelta osin yhtenevä molempina vuosina. Olen kuitenkin

⁶ Yhdestä hankkeesta ei ollut saatavilla tietoa, joten se jätettiin pois käsittelystä.

sisällyttänyt jatkohankkeet aineistoon, sillä osa kaksivuotisista hankkeista on muuttanut selvästi muotoaan toiselle hankevuodelle, ja näin ollen niiden hakemuksia ei voi analysoida yhtenä.

Seuratukea voidaan myöntää sekä monilajisiin että erikoisseurojen tai lajijaostojen yhden liikuntamuodon toimintaa kehittäviin hankkeisiin. Tässä tutkimuksessa hankkeen lajiksi on luokiteltu hakevan seuran tai jaoston pääasiallisesti harjoittama liikuntamuoto, ei siis välttämättä kaikkia hankkeessa kehitettäviä liikuntamuotoja. Mikäli hakijana on monilajinen yleisseura eikä hakemuksessa ole eritelty tukea hakevaa jaostoa, hakemus on luokiteltu ei-lajikeskeiseksi. Näin on toimittu myös, mikäli hanke on kahden tai useamman seuran yhteistyöhanke ja hakijoina toimivat seurat edustavat eri liikuntalajeja.

Vuoden 2016 seuraturkihankkeista 17 prosenttia ja vuoden 2017 hankkeista 14 prosenttia luokiteltiin ei-lajikeskeisiksi. Valtaosa seuratuesta jaettiin siis yhden lajin erikoisseuroille tai yksittäisille lajijaostoille. Jalkapalloseurojen hankkeita tuettiin selvästi eniten sekä vuonna 2016 (47 kpl) että vuonna 2017 (58 kpl). Seuraavaksi eniten tukea saivat voimistelu, jääkiekko, salibandy ja yleisurheilu. Eniten tukea vuosina 2016–2017 saaneet lajimuodot ovat nähtävissä taulukossa 3.

TAULUKKO 3. Eniten tukea saaneet lajimuodot seuraturkihankkeissa 2016–2017.

Laji	Tuetut hankkeet (kpl) 2016	Tuetut hankkeet (kpl) 2017 ⁷	Suhteellinen osuus 2016 (n=398)	Suhteellinen osuus 2017 (n=424)	Suhteellinen osuus 2016–2017 (n=822)
Ei lajikeskeinen	66	60	16,6 %	14,2 %	15,3 %
Jalkapallo	47	58	11,8 %	13,7 %	12,8 %
Voimistelu	33	27	8,3 %	6,4 %	7,3 %
Jääkiekko	21	37	5,3 %	8,7 %	7,1 %
Salibandy	24	25	6,0 %	5,9 %	6,0 %
Yleisurheilu	17	22	4,3 %	5,2 %	4,7 %
Pesäpallo	13	17	3,3 %	4,0 %	3,6 %
Lentopallo	17	11	4,3 %	2,6 %	3,4 %
Suunnistus	10	17	2,5 %	4,0 %	3,3 %
Golf	12	10	3,0 %	2,4 %	2,7 %
Taitoluistelu	10	11	2,5 %	2,6 %	2,6 %
Koripallo	9	11	2,3 %	2,6 %	2,4 %
Tanssi	11	6	2,8 %	1,4 %	2,1 %
Uinti	9	8	2,3 %	1,9 %	2,1 %
Hiihto	8	7	2,0 %	1,7 %	1,8 %
YHTEENSÄ	398	424	100,0 %	100,0 %	100,0 %

2.3 Tutkimuksen toteutus

Tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen. Laadullista tutkimusta voidaan pitää ymmärtävänä tutkimuksena vastakohtana määrälliselle tutkimukselle, joka on luonteeltaan selittävää (Tuomi & Sarajärvi 2011, 28). Alasuutari (2011, 44) vertaa laadullista analysointia arvoituksen ratkaisemiseen. Kvalitatiivisten menetelmien avulla pääsee siis vastaamaan mitä-kysymysten ohella miksi-kysymyksiin. Laadullisella tutkimusotteella pääsee syventymään tutkittavalle ilmiölle annettaviin merkityksiin ja sitä kautta ihmisen toiminnan motiiveihin (Tuomi & Sarajärvi 2011, 31–33). Näin ollen kvalitatiivisilla menetelmillä saatiin näkemykseni mukaan parhaiten löydettyä vastaukset edellä esitettyihin tutkimuskysymyksiin. Myös käytetty

⁷ Tarkastelusta puuttuu vuoden 2017 osalta yksi hanke, josta ei ollut saatavilla tietoja.

aineisto ohjasi laadullisen tutkimuksen pariin, sillä hankehakemukset olivat melko vapaamuotoisia, ja näin ollen niistä ei pystynyt muodostamaan laajaa tilastollista analyysia.

Tutkimusmenetelmänä on käytetty sisällönanalyysia. Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä, jolla voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Sisällönanalyysin avulla pyritään saamaan tulkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä muodossa. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 103.) Aineiston analysointi on teoriaohjautuvaa, eli se ei pohjautu suoraan teoriaan, vaan analyysiyksiköt muodostetaan aineistosta. Aikaisempi tieto kuitenkin ohjaa ja auttaa analyysia. Esimerkiksi teoreettiset käsitteet tuodaan valmiina, ilmiöstä ”jo tiedettynä”. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 96–97, 117.)

Aineistoanalyysin ensimmäisen vaihe toteutettiin kesällä 2017. Tämän vaiheen tulokset on esitetty tämän tutkimuksen ohella LIKES-tutkimuskeskuksen julkaisemassa raportissa ”Seuratoiminnan kehittämistuki 2016–2017. Tuettujen hankkeiden hakemusarviointi” (Metsälä 2017). Analyysi aloitettiin hankehakemusten perustietojen erittelyllä. Hankehakemuksessa esitettyjen tietojen pohjalta hankkeet jaoteltiin muun muassa alueellisen jakautumisen ja hakijatahon lajitaustan osalta. Erittely perustuu pääosin seurojen itse ilmoittamaan tietoon, selvimmät virheet kuitenkin korjattiin. Esimerkiksi jako toiminnallisiin hankkeisiin ja palkkaushankkeisiin ei selvästi ollut hakijoille täysin selvä, sillä useampi palkkauksen sisältävä hanke oli merkitty toiminnalliseksi ja päinvastoin. Perustietojen erittely pohjautuu edellisten vuosien seuranta- ja arviointiraporttien luomiin käytäntöihin, joten tiedot ovat suurelta osin vertailukelpoisia aikaisempiin raportteihin. (Pyykönen 2015; Isosomppi 2014; Lehtonen ym. 2014) Perustietojen analysointi aikaisempien vuosien vertailuineen on eritelty tarkemmin yllämainitussa hakemusarviointiraportissa, mutta tähän tutkimukseen on sisällytetty ainoastaan tutkimuksen kannalta oleellisin osuus.

Lisäksi analyysin ensimmäisessä vaiheessa aineistosta luokiteltiin hakemusteksteistä esille nousseita hankkeiden tavoitteita. Luokittelua pidetään yksinkertaisimpana aineiston järjestämisen muotona. Yksinkertaisimmillaan luokittelu tarkoittaa, että aineistosta muodostetaan luokkia, ja lasketaan, montako kertaa kukin luokka esiintyy aineistossa. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 93.) Tavoitteiden luokittelua varten luotiin Excel -taulukko-ohjelmaan

havaintomatriisi, josta laskettiin kunkin hanketavoitteen esiintymiskerrat (kvantifiointi). Yhdessä hankkeessa saattoi olla yksi tai (kuten valtaosassa hankkeista) useampia tavoitteita. Tavoiteluokittelu pohjautuu aikaisempien vuosien hankearviointien jaotteluihin (Pyykönen 2015; Isosomppi 2014; Lehtonen ym. 2014), mutta se on toteutettu hieman edellisvuosia tiiviimmässä muodossa. Näin ollen tulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia aikaisempien vuosien kanssa.

Tutkimuksen muut toteutusvaiheet on tehty ainoastaan tätä tutkimusta varten. Syksyn 2017 aikana eroteltiin omaksi tiedostokseen drop outin vähentämiseen pyrkivistä hankehakemuksista kaikki ne kohdat, joissa viitattiin drop out -ilmiöön. Tästä ”raaka-aineistosta” muodostui 58-sivuinen (Calibri Body, fontti 11) Word-tiedosto, jota käytettiin aineistona tutkimuksen lopuissa työvaiheissa, jotka toteutettiin keväällä 2018 aikana. Drop outin saamia merkityksiä etsittiin koodaamalla (sisäisiä muistiinpanoja, alleviivauksia ja jäsentelyä) ja teemoittamalla aineistoa. Teemoittelulla tarkoitetaan aineiston pilkkomista ja ryhmittelyä erilaisten aihepiirien mukaan, joka mahdollistaa tiettyjen teemojen esiintymisen vertailun aineistossa. Toisin kuin luokittelussa, lukumäärillä ei välttämättä ole merkitystä, vaan teemoittelussa painotetaan, mitä kustakin temasta on sanottu. Ideana on siis etsiä aineistosta tiettyä teemaa kuvaavia näkemyksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 93.)

Drop outin vähentämiseen tähtäviä toimenpiteitä eriteltiin luokittelemalla erilaisia toimenpiteitä samankaltaiseen Excel-havaintomatriisiin kuin tavoitteiden erittelyn kohdalla. Luokat muodostuivat aineistosta, eli jokainen eri toimenpide muodosti uuden luokan. Lopuksi päällekkäiset luokat yhdistettiin, ja aineisto käytiin läpi vielä toistamiseen. Tässäkin tutkimusvaiheessa hyödynnettiin kvantifiointia aineiston systemaattisen analysoinnin perustelemiseksi. Jokaisen luokan sisällä hakemukset koodattiin ja teemoiteltiin vielä erikseen toimenpideluokan sisällä toistuvien aihepiirien ja teemaa kuvaavien näkemyksien etsimiseksi.

3 LIIKUNTASEURA SUOMALAISESSA LIIKUNTAKULTTUURISSA

Liikuntaseuroilla on ollut suuri merkitys suomalaisessa liikuntakulttuurissa liikuntapalveluiden tuottajana ja erityisesti lasten ja nuorten liikuttajina. Suomessa julkinen hallinto vastaa liikunnan yleisten edellytysten luomisesta niin kansallisesti kuin paikallistasolla. Liikuntapalveluiden tuottaminen on suurelta osin vapaaehtoistoimintaan pohjautuvien urheilu- ja liikuntaseurojen vastuulla. Liikuntalaissa (2015) liikuntaa edistävä järjestö (ts. liikuntaseura) määritellään rekisteröidyksi yhteisöksi, jonka tarkoituksena on liikunnan edistäminen, ja joka toimii liikuntalain tavoitteiden mukaisesti.

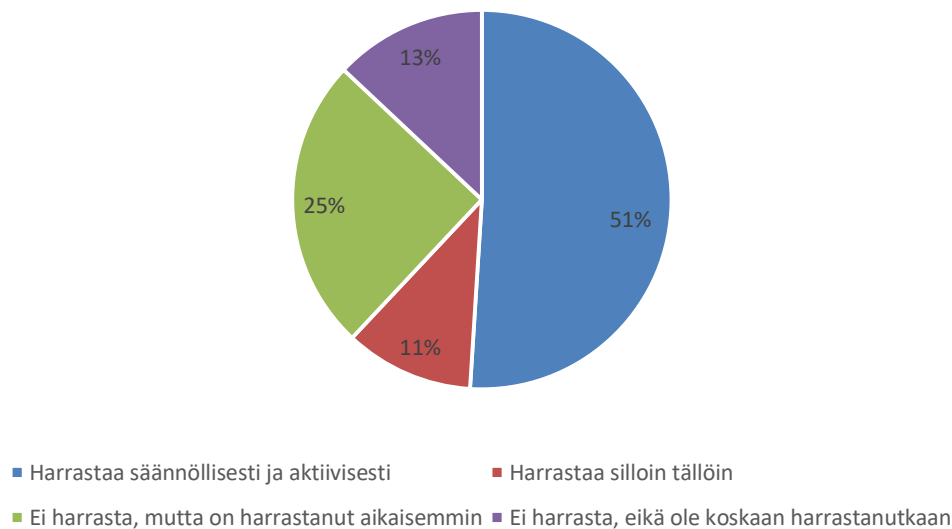
Tässä luvussa tarkastellaan liikunta- ja urheiluseurojen asemaa 2010-luvun Suomessa. Alaluvussa 3.1 esitellään seuraliikuntaan osallistumista. Alaluvussa 3.2 keskitytään liikunta- ja urheiluseurojen viime vuosikymmenien aikana läpikäymään muutostilaan, jota Itkonen (1996, 226–230) nimittää liikuntaseurojen eriytymiseksi.

3.1 Seuraliikuntaan osallistuminen Suomessa

Kaiken kaikkiaan Suomessa oli vuonna 2016 Yhdistysnetin rekisteröintitietojen perusteella lähes 14 000 liikunta-alalla toimivaa yhdistystä (Patentti- ja rekisterihallitus 2016). Todennäköisesti mukana oli kuitenkin yhdistyksiä, joiden toiminta ei ole enää aktiivista. Lisäksi liikuntaseurojen kokonaismäärän ilmoittaminen yhdellä luvulla on harhaanjohtavaa, sillä liikunta- ja urheiluseuran määrittäminen ei ole yksiselitteistä (esimerkiksi millainen toiminta lasketaan liikunnaksi/urheiluksi). Eri arvioiden mukaan maassamme toimii 6 000–13 000 aktiivista liikuntajärjestöä (Koski 2013). Liikunnan kirjon monipuolistuminen on kasvattanut viimeisten vuosikymmenien aikana seuramäärää entisestään erityisesti jäsenmäärältään pienien seurojen osalta (Koski 2009, 126).

Suomessa liikunta- ja urheiluseuroilla on suuri merkitys erityisesti lasten ja nuorten liikuttajina. LIITU-tutkimukseen vuonna 2016 vastanneista 9–15-vuotiaista lapsista yli puolet (51 %) harrasti kyselyhetkellä liikuntajärjestössä liikuntaa tai urheilua säännöllisesti ja aktiivisesti ja lisäksi 15 % tutkimukseen vastanneista osallistui ohjattuun seuratoimintaan satunnaisesti.

Neljäsosa lapsista ja nuorista oli harrastanut liikuntaa seurassa aikaisemmin, mutta ei enää kyselyhetkellä. Ainoastaan 13 % kyselyyn vastanneista 9–15-vuotiaista lapsista ja nuorista ei ollut osallistunut urheiluseuratoimintaan elämänsä aikana. (Mononen, Blomqvist, Koski & Kokko 2016.) Tiedot ovat nähtävissä kuviossa 3.

KUVIO 3. 9–15-vuotiaiden lasten ja nuorten harrastaminen liikunta- tai urheiluseurassa LIITU-tutkimuksen tietojen mukaisesti (Mononen ym. 2016).

Urheiluseuraharrastaminen aloitetaan Suomessa verrattain nuorena yleisimmän aloitusiän ollessa 6–7 -ikävuoden välillä. Aloitusiän aikaistuminen on ollut selkeä trendi viimeisimmissä kansallisissa lasten ja nuorten liikuntatutkimuksissa. Lisäksi vaikuttaisi, että urheiluseuratoiminnan vahva asema liikuntakulttuurissa lasten ja nuorten liikuttajana on jopa vahvistumassa entisestään, sillä nuoremmissä ikäluokissa yhä suurempi prosenttiosuus on osallistunut urheiluseuratoimintaan elämänsä aikana. (Mononen ym. 2016.)

Liikuntaseuratoimintaan osallistuvien osuus romahtaa murrosiässä. Tätä ilmiötä kutsutaan drop out -ilmiöksi, jota käydään läpi tarkemmin tämän tutkimuksen viidennessä luvussa. Aikuisten liikuttajina liikuntaseuroilla ei ole enää yhtä merkittävä asema kuin lasten ja nuorten

liikunnassa. Kansallisen liikuntatutkimuksen vuosien 2009–2010 tietojen mukaan 19–65-vuotiaista suomalaisista vain 16 % otti osaa liikunnan kansalaistoimintaan. Näistä 31 % ei osallistunut varsinaiseen liikuntatoimintaan, vaan teki seurassa ainoastaan vapaaehtoistyötä. Näin ollen vain hieman useampi kuin joka kymmenes suomalainen aikuinen harrasti kyselyhetkellä liikunta- tai urheiluseurassa. (Kansalaisareena 2011.)

3.2 Liikuntaseurojen eriytynyt toiminta

1980-luvulta lähtien suomalainen liikuntakenttä on laajentunut niin organisatorisesti kuin sisällöllisestikin (Ilmanen & Itkonen 2000, 24–25). Tätä aikakautta suomalaisissa liikuntaorganisaatioissa 1980-luvulta eteenpäin voidaan Itkosen (1996, 226–230) mukaan kutsua eriytyneen toiminnan kaudeksi. Eriytyneelle kaudelle tyypillistä on, että erityisesti ei-urheilullinen liikunta muuttuu sisällöltään jatkuvasti, ja näin pilkkoo entisestään urheilun yhtenäisyyttä. Uusien kilpailulajien ja ei-kilpailullisten liikuntamuotojen määrän seuraaminen on haastavaa. (Itkonen 1996, 226–230.)

Itkosen (1996, 226–230) mukaan uudet liikuntamuodot eivät välttämättä tarvitse organisatorista hyväksyntää olemassa olevilta järjestöiltä, ja entisenlainen keskusjärjestökontrollointi on ainakin osittain purkautunut. Tyypillistä näille uusille liikuntamuodoille onkin, että varsinkin kehitysvaiheessa ne toimivat pääosin perinteisten keskusorganisaatioiden ja liikunta- ja urheiluseurojen ulkopuolella. Vaikuttaisi kuitenkin, että lajin suosion kasvuun ja vakiintumiseen liittyy olennaisena osana perinteisen kaltainen organisoituminen. Suomessa esimerkiksi frisbeegolf, boulderointi ja lumilautailu ovat 1990- ja 2000-luvun aikana muuttuneet organisoimattomasta omaehtoisesta liikkumisesta kohti perinteisempää keskusjärjestökontrolloitua ja ohjattua liikunta- ja urheiluseuratoimintaa.

Seuratoiminnalle asetetut vaatimukset kasvavat jatkuvasti. Liikuntaorganisaatiot kirjavoituvat esimerkiksi uusien lajien ja erilaisten liikuntaryhmien johdosta. Liikuntakulttuurin eriytymiselle tyypillistä on myös, että uudet ihmisryhmät löytävät liikunnan. Näin ollen harrastamisen muodot ja motiivit käyvät yhä kirjavammiksi (Itkonen 1996, 226–230), ja urheiluseurojen täytyy usein laajentaa toimintaansa oman keskeisimmän intressialueensa

ulkopuolelle. Lisäksi harrastajille eivät kelpaa enää puutteelliset välineistöt tai standardikriteerejä vastaamattomat suorituspaikat (Koski 2009, 126). Seuratoiminnalle asetetun vaatimustason kasvu on ollut näkemykseni mukaan yksi suurimmista tekijöistä aiheuttamassa liikuntaseuraharrastamisen kallistumista (ks. esim. Puronaho 2014, 14) viimeisten vuosikymmenien aikana.

Liikuntaseurojen eriytymisen myötä organisaatioiden sitomisyrittämykset voimistuvat, jolloin liikkujista, vapaaehtoisista ja yhteistyökumppaneista kamppaillaan entistä kiivaammin. (Itkonen 1996, 226–230.) Liikuntaseurojen asema liikuntapalveluiden pääasiallisena tuottajana on muuttumassa, sillä vapaaehtoistoimintaan perustuvien liikuntaseurojen rinnalle on tullut markkinatalouden ehdoilla toimivia yksityisen sektorin toimijoita, jotka kilpailevat tasapäisesti harrastajista. Esimerkiksi yksityisten kuntokeskusten suosio on kasvanut voimakkaasti muutaman viimeisen vuosikymmenen aikana. Lisäksi liikuntaan keskittyvien vapaaehtoisorganisaatioiden ohella myös muut kolmannen sektorin toimijat ovat kiinnostuneita tarjoamaan liikuntatoimintaa. Pärjätäkseen kilpailluilla markkinoilla on myös liikuntaseurojen tullut tuotteistaa palveluitaan (Ilmanen & Kontio 2003, 142).

Liikuntatoiminnan ohella liikunta- ja urheiluseuroille on muiden kolmannen sektorin järjestöjen tavoin asetettu julkisen vallan taholta suuria odotuksia. Liikuntaseurojen toivotaan ottavan yhä suurempaa vastuuta julkisten palvelujen tuotannosta, ja olevan näin mukana ylläpitämässä suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Liikuntajärjestöt ovat olleet toteuttamassa muun muassa työllisyyttä, tasa-arvoa, suvaitsevaisuutta ja ikäihmisten liikuntaharrastuneisuutta lisääviä hankkeita. Lisäksi useassa kunnassa liikuntaseurat ovat ottaneet hoidettavakseen joitakin julkisen sektorin perinteisesti hoitamia palveluita. (Ilmanen & Kontio 2003, 144.)

Liikuntaseurojen eriytymisen myötä seurat voidaan Itkosen (1996, 87–91) mukaan sijoittaa kuvion 4 seuratypologiaan. Typologian pääjako kulkee urheilullis-suorituksellisten ja sosio-kulttuuristen seurojen välillä.

Urheilullis-suoritukselliset seuratyypit

- Julkisuus-markkinainen huippu-urheiluseura
- Kilpailullis-kasvatuksellinen seura
- Liikunnallis-harrastuksellinen seura

Sosio-kulttuuriset seuratyypit

- Yhteisöllis-elämyksellinen seura
- Alueellis-liikunnallinen seura
- Kasvatuksellis-sosiaalinen seura

KUVIO 4. Eriytyneen liikuntaseurakulttuurin seuratyypologia (Itkonen 1996, 87–91).

Urheilullis-suoritukselliset seurat ovat tavalla tai toisella mukana kilpaurheilujärjestelmässä. Kaikista väljimmin kilpailullista logiikkaa seuraa liikunnallis-harrastuksellinen seura. (Ilmanen & Itkonen 2000, 24–25.) Esimerkiksi matalan kynnyksen lasten liikuntaseura, jonka joukkueet pelaavat turnausmuotoista kaupunginosasarjaa käy esimerkiksi liikunnallis-harrastuksellisesta seurasta. Kilpailullis-kasvatuksellisessa liikuntaseurassa keskiössä ovat Ilmanen ja Itkonen (2000, 24–25) mukaan lajinomaisuus ja säännöllinen valmentautuminen. Kilpailulliset tavoitteet ovat jo selvästi korostuneita ja seuran sisäinen työnjako on organisoidumpi kuin liikunnallis-harrastuksellisessa seurassa. Huippu-urheilu on irtautunut kansallisessakin kontekstissa vapaaehtoisesta liikunnan kansalaistoiminnasta. Mediallistumisen ja markkinallistumisen myötä on syntynyt omanalaisensa julkisuus-markkinainen seuratyypit, jossa työnjakoa säätelevät pitkälti palkka- ja sopimussuhteet. (Ilmanen & Itkonen 2000, 24–25.)

Sosio-kulttuurisessa liikuntaseurassa ei pääosin ole tavoitteena kilpailullinen menestys tai suorituksellinen kyvykkyys. Yhteisöllis-elämyksellinen seura perustaa toimintansa liikunnan avulla tapahtuvaan yhteisten elämysten hakemiseen tai yhteisön toiminnan kehittämiseen.

(Ilmanen & Itkonen 2000, 24–25.) Tällaisia ovat esimerkiksi kilpailutoimintaan osallistumattomat tanssi- ja voimisteluryhmät. Alueellis-liikunnallisissa seuroissa toiminta perustuu fyysiseen ja siihen mahdollisesti liittyvään sosiaaliseen tilaan (Ilmanen & Itkonen 2000, 24–25). Muun muassa asuinalueiden tai työpaikkojen harrastejoukkueet ovat tyypillisiä alueellis-liikunnallisen liikuntaseuran edustajia. Kasvatuksellis-sosiaalisessa liikuntaseurassa liikuntaa käytetään välineenä muiden kuin kilpailutavoitteiden saavuttamiseen. Esimerkiksi käyvät kuntoutus- ja terapiaryhmät. (Ilmanen & Itkonen 2000, 24–25.)

Liikuntakulttuurin eriytymiseen kuuluu siis olennaisena osana liikunta- ja urheiluseurojen eriytyminen ja toiminnan kirjavoituminen. Tyypillistä 2010-luvun liikuntaseuralle vaikuttaisi olevan se, että seuran sisällä on erillisiä toimintoja, joissa on piirteitä useasta eri seuratyyppistä. Aikaisemmin kilpailullis-kasvatukselliseen urheilutoimintaan keskittynyt liikuntaseura on saattanut ottaa valikoimaansa mukaan esimerkiksi liikunnallis-harrastuksellisia matalan kynnyksen joukkueita sekä yhteisöllis-elämykselliseen toimintaan tähtääviä ei-kilpailullisia liikuntaryhmiä. Toisaalta osana liikuntakulttuurin eriytymistä yhteen liikuntamuotoon keskittyneiden erikoisseurojen määrä on kasvanut (Ilmanen & Kontio 2003, 139–140). Erityisesti pienet ”kaveriporukaseurat” ovat yleistyneet (Koski 2009, 52), jonka voi nähdä toisaalta paluuna entiseen, mutta toisaalta tyypillisenä liikuntakulttuurin eriytymisen ilmentymänä.

4 SEURATUKI

Seuratoiminnan kehittämistuki on opetus- ja kulttuuriministeriön jakama avustusmuoto, jota voivat hakea liikuntaa ja/tai urheilua järjestävät paikalliset rekisteröityneet yhdistykset. Avustus myönnetään saajalle harkinnanvaraisena erityisavustuksena. (OKM 2016.) Opetus- ja kulttuuriministeriö ja sitä edeltänyt opetusministeriö ovat jakaneet liikunta- ja urheiluseuroille tukea veikkausvoittovaroista vuodesta 1999 lähtien. Seuratuki on nykymuotoisena suurin yksittäinen OKM:n liikuntayksikön myöntämä hankerahoituskokonaisuus. (Lehtonen, Paukku, Hakamäki & Laine 2014.)

Tässä luvussa esitellään tukimuodon taustaa ja historiallista kehitystä 1990-luvulta tähän päivään. Lisäksi käydään läpi seuratoiminnan kehittämistuelle asetetut tavoitteet ja jakokriteerit.

4.1 Seuratuen historiallinen muotoutuminen

Seuratukea on jaettu veikkausvoittovaroista vuodesta 1999 lähtien. Yhteensä 20 tukivuoden aikana seuratukea on myönnetty liikuntajärjestöille yli 41 miljoonaa euroa. Tuettuja hankkeita on ollut yli 8 500 kappaletta. (Lehtonen & Turpeinen 2018.) Tukisumma on kasvanut huomattavasti vuosien varrella. Seuratuen jakautuminen vuosina 1999–2017 on nähtävissä kuviossa 5.

KUVIO 5. Seuratuen jakautuminen 1999–2017 (Turpeinen ym. 2018).

Lehtosen ja Turpeisen mukaan seuratuon kehityksen voi jakaa kolmeen jaksoon. Ensimmäisessä vaiheessa vuosina 1999–2008 toiminta oli vakiintunutta, mutta pienimuotoista. Seuratoiminnan kehittämistuki aloitettiin vuonna 1999 valtion liikuntahallinnon rahoittaman lasten ja nuorten liikuntaohjelman (1999–2012) yhtenä toimenpiteenä. Tuki kanavoitiin Nuori Suomi ry:n kautta ja reilusti yli puolet hankkeista kohdistui lasten ja nuorten liikuntaan. Yhteensä vuosina 1999–2008 seuratueta jaettiin alle 5 miljoonaa euroa ja hankkeiden keskimääräinen tukisumma oli vain hieman yli 1 000 euroa. (Lehtonen & Turpeinen 2018.)

Seuratoiminnan kehittämistuen toinen jakso ajoittuu vuosille 2009–2012. Vaihetta kuvaa Lehtosen ja Turpeisen (2018) mukaan leimallisimmin muutos. Tuki kohdennettiin laajalaisemmin eri ikäryhmille ja Nuoren Suomen lisäksi jakamisvastuu laajeni Suomen Liikunnalle ja Urheilulle (SLU) ja Kuntoliikuntaliitolle. Merkittävä muutos oli kahden vuoden pilottihankkeen aloittaminen päätoimisen seuratyöntekijän palkkaamiseksi. Tässä vaiheessa siis vakiintuivat käyttöön termit palkkaushanke ja toiminnallinen hanke. Toiminnallisten tukien jakamisesta vastasivat Kuntoliikuntaliitto ja Nuori Suomi, palkkaushankkeista SLU. (Lehtonen & Turpeinen 2018.) Palkkaushankkeissa pääosa hankkeen kustannuksista aiheutuu osa-aikaisen tai päätoimisen työntekijän palkkauskuluista. Toiminnallisissa hankkeissa kustannuksen kohteet ovat moninaisia, esimerkiksi koulutusta ja kehittämistä, uusien toimintamallien

luomista ja seurojen ja jaostojen välisen yhteistyön kehittämistä. (Turpeinen ym. 2017.) Seuratuen toisella jaksolla toiminnallisten hankkeiden tuet painottuivat yhä alle 2 000 euron tukisummiin, mutta palkkaushankkeiden suuremmat tukisummat nostivat keskimääräisen hanketuen lähes 6 000 euroon. (Lehtonen & Turpeinen 2018.)

Seuratuen kolmatta, vuonna 2013 alkanutta, vaihetta kuvaa irrallisuus (Turpeinen & Lehtonen 2018). Seuratuen haku- ja jakoprosessi siirtyi liikuntajärjestöiltä OKM:n liikunnan vastuualueelle. Päätösesitykset tuettavista hankkeista on tehnyt asiaa valmisteleva virkamies ja päätökset vastuuministeri. Lajiliittojen ja aluejärjestöjen rooli muuttui aikaisempaa muodollisemmaksi. Kyseessä oli liikuntapoliittinen valinta, joka kasvatti myös seuratukeen osoitettua määrärahaa. (Turpeinen ym. 2018.) Viimeisen jakson aikana jaettu tuki on ollut 60 % vuosien 1999–2018 aikana jaetusta tuesta. Keskimääräinen tukisumma on ollut lähes 11 000 euroa. (Lehtonen & Turpeinen 2018.) Vuodesta 2016 alkaen seuratuken haku- ja jakoprosessi on toteutettu sähköisessä Seuraverkko-järjestelmässä.

Seuratuesta on tullut Lehtosen ja Turpeisen (2018) näkemyksen mukaan muusta liikuntapolitiikasta irrallinen tukimuoto, joka ei ole enää kiinnittynyt vuonna 2011 lakkautettuun lasten ja nuorten liikuntaohjelmaan tai muihin kansalaistoimintaan liittyviin tukikokonaisuuksiin. Lisäksi tutkijat toteavat, että seuratuken sisällöllisissä tavoitteissa on ristiriitaisia intressejä, eikä se siten toteuta selkeästi mitään yhtenäistä poliittista tavoitetta. Seuratuella on ollut vuosina 2013–2017 laajat yleistavoitteet ja useita painopistealueita, jotka ovat mahdollistaneet erityyppisten hankkeiden toteuttamisen. Lasten ja nuorten liikuntaharrastamisen kehittäminen on noussut kuitenkin uudelleen keskiöön. (Lehtonen & Turpeinen 2018.)

4.2 Seuratuen tavoitteet ja jakokriteerit

Seuratuen keskeisin tavoite on lisätä lasten ja nuorten liikunnan harrastamista sekä monipuolistaa organisoidun liikunnan harrastusmahdollisuuksia. Avustus edistää opetus- ja kulttuuriministeriön strategista tavoitetta liikunnan aktiivisesta ja osallistavasta kansalaistoiminnasta, jossa painopisteenä ovat erityisesti lapset ja nuoret. (OKM 2016.)

Vuoden 2017 hakuohjeiden (OKM 2016) mukaisesti tuettavien seuratukihankkeiden tulee toteuttaa yhtä tai useampaa seuraavista tavoitteista:

- lasten ja nuorten harrastajamäärien ja/tai -ryhmien lisääminen
- liikunnan monipuolisen harrastamisen mahdollistaminen
- yhdenvertaisten, tasa-arvoisten ja saavutettavien liikunnan harrastusmahdollisuuksien edistäminen
- liikunnasta luopumisen eli drop outin ehkäiseminen pitämällä nuoret mukana toiminnassa urheilijoina, liikkujina ja seuratoimijoina
- lasten ja nuorten liikunnan harrastamisen kustannusten ja osallistumismaksujen hillitseminen
- liikunnallisen elämäntavan edistäminen ohjatun seuratoiminnan kautta
- koko perheen liikkumisen (perheliikunta) edistäminen
- syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten urheiluseurassa harrastamisen mahdollistaminen
- maahanmuuttajien kotouttamisen edistäminen liikunnan avulla
- yhteisöllisyyden vahvistaminen sekä vapaaehtoistoiminnan ja osaamisen lisääminen
- monipuolisen ja laadukkaan seuratoiminnan edistäminen
- innovatiivisten ja uudenlaisten toimintamallien kehittäminen.

Seuratukihankkeelta edellytetään hakijaseuran johdon sitoutumista. Hankkeelle tulee nimetä vastuhenkilö, ja sillä on oltava selkeä toimintasuunnitelma mitattavilla ja realistisilla tavoitteilla. Hankesuunnitelmassa tulee esittää kehitettävän toiminnan vakiinnuttamiseen tähtäävät toimenpiteet. Seuratuki ei voi kattaa kokonaan hankkeen kustannuksia, vaan hankkeelta edellytetään vähintään 25 prosentin omavastuuosuutta. Seuratuen piirissä olevan toiminnan peruskustannukset harrastajille eivät saa ylittää 50 euroa kuukaudessa. Lisäksi hankkeen laajuuden ja vaikuttavuuden arvioinnissa katsotaan eduksi muun muassa yhteistyöverkostojen ja kumppanuuksien luominen, lähiliikunta-ajatuksen tukeminen sekä sukupuolten tasa-arvon huomioiminen. (OKM 2016.)

5 LIKUNNAN DROP OUT -ILMIÖ

Nuorten vapaa-ajanvietossa tapahtuu murrosiässä selviä muutoksia. Liikunta-aktiivisuus vähenee iän myötä (Aira ym. 2013; Kokko ym. 2016), kun taas esimerkiksi istuminen ja ruutu-aika lisääntyvät (Kokko ym. 2016). Nuorten liikunnan harrastaminen vähenee murrosiässä sekä urheiluseuroissa tapahtuvan organisoidun liikunnan että kokonaisliikunta-aktiivisuuden osalta (Aira ym. 2013).

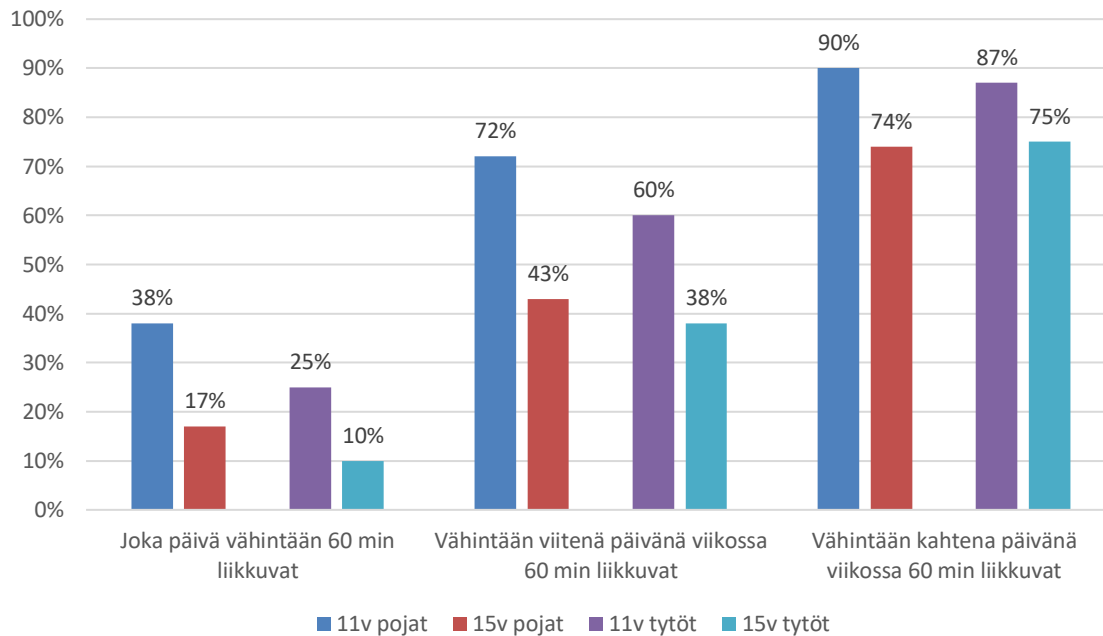
Tyypillisesti murrosiässä tapahtuva urheiluharrastuksen lopettaminen on tunnettu nimellä liikunnan drop out -ilmiö. Käsite on yleisessä käytössä erityisesti organisoidun liikuntaharrastuksen vähenemiseen liittyen sekä kotimaisessa että ulkomaisessa kirjallisuudessa. Aiemmassa tutkimuksessa on myös käytetty jonkun verran termiä liikunnan drop off -ilmiö kuvaamaan nuorten yleistä liikunta-aktiivisuuden vähenemistä iän myötä. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan erityisesti muutoksia urheiluseurojen järjestämään liikuntaan osallistumisessa. Selvyyden vuoksi tutkimuksessa käytetään käsitettä drop out kuvaamaan yleisesti murrosiässä tapahtuvaa liikunnan vähenemistä sekä organisoidun liikunnan että kokonaisliikunta-aktiivisuuden osalta.

Alaluvussa 5.1 käydään läpi liikunnan drop out -ilmiön esiintymistä keskittyen erityisesti suomalaiseen viitekehykseen. Alaluvussa 5.2. käsitellään merkittävimpiä liikuntaharrastuksen lopettamiseen johtavia syitä. Liikunnan drop out -ilmiöön vaikuttavat tekijät on jaoteltu Cranen ja Templen (2015) kategorisoinnin mukaisesti sisäisiin, ihmistenvälisiin ja rakenteellisiin tekijöihin.

5.1 Liikunnan drop out -ilmiön esiintyminen

Nuorten liikunta-aktiivisuuden vähenemisestä ja organisoidun liikunnan lopettamisesta on melko laajasti tutkimusnäyttöä sekä suomalaisessa että kansainvälisessä viitekehyksessä. Useimmiten drop out on tunnistettu juuri murrosiässä tapahtuvaksi liikuntaharrastuneisuuden muutokseksi. Ilmiö ei ole mitenkään uusi, sillä ikäryhmien välisiä eroja liikunta-aktiivisuudessa on ollut nähtävissä jo ainakin 1990-luvun alusta lähtien (Aira ym. 2013).

Suomessa laajin selvitys liikunta-aktiivisuuden vähenemisestä murrosiässä on tehty vuonna 2013 WHO-koululaistutkimuksen vuosien 1986–2010 aineiston pohjalta (Aira ym. 2013). Kyseisessä tutkimuksessa liikunta-aktiivisuuden väheneminen iän myötä on havaittavissa selvästi kokonaisliikunta-aktiivisuudessa (kuvio 6), vapaa-ajan hengästyttävän ja hikoiluttavan liikunnan harrastamisessa sekä urheiluseuratoimintaan osallistumisessa. Kun vuonna 2010 11-vuotiaista pojista 38 % ja tytöistä 25 % liikkui suositusten mukaisesti vähintään tunnin päivässä, oli vastaava osuus 15-vuotiailla pojilla enää 17 % ja tytöillä 10 %. Vähintään viitenä päivänä liikkuvia nuoria oli huomattavasti enemmän, mutta iän myötä tapahtuva liikunnan väheneminen oli selvästi havaittavissa myös tässä ryhmässä. Vuonna 2010 11-vuotiaista pojista 72 % ja tytöistä 60 % liikkui vähintään viitenä päivänä viikossa tunnin päivässä. 15-vuotiailla vastaavaan liikunta-aktiivisuuteen ylsi pojista 43 % ja tytöistä 38 %. Myös vähän liikkuvien osuus kasvaa murrosiässä. Vuonna 2010 11-vuotiaista pojista vain 10 % ja tytöistä 13 % liikkui enintään kahtena päivänä viikossa vähintään 60 minuuttia sisältäen koululiikunnan. 15-vuotiaissa näitä vähän liikkuvia oli jo joka neljäs, pojissa 26 % ja tytöissä 25 %. Ikäryhmien väliset erot ovat suurentuneet etenkin pojilla 2000-luvulla. (Aira ym. 2013.) Vähän liikkuvien osuus vaikuttaa olevan suurimmillaan juuri 15–19 vuoden iässä, sillä mitä tahansa liikuntaa harrastavien osuus lähtee uudelleen nousuun 20 ikävuoden kohdalla (Merikivi ym. 2016, 75–77).

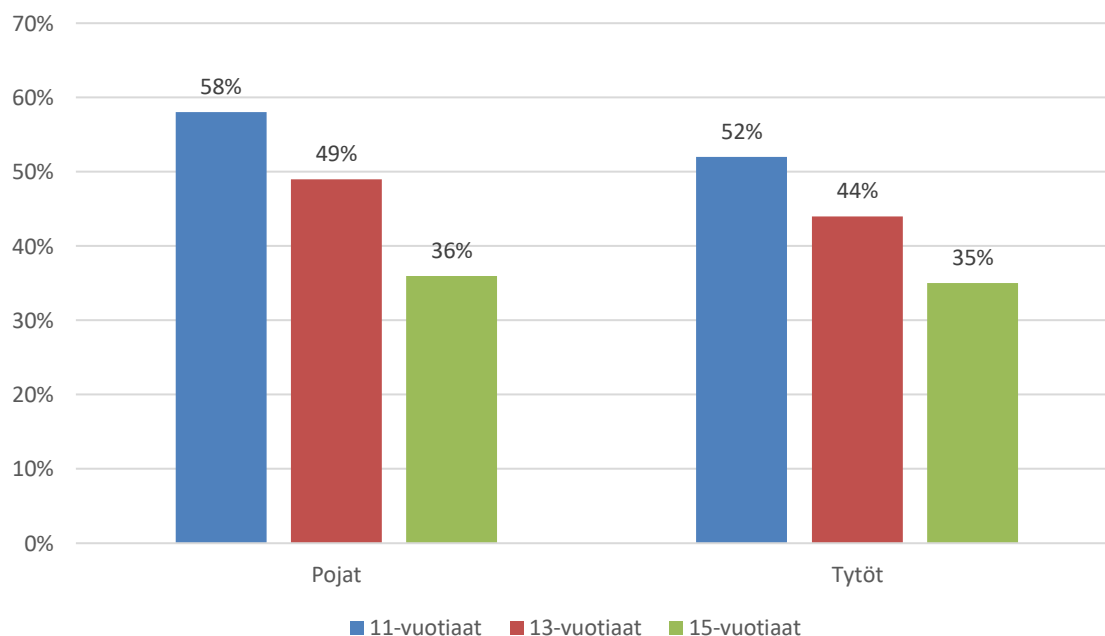

KUVIO 6. Liikunta-aktiivisuuden iänmukainen väheneminen WHO-koululaistutkimuksen vuoden 2010 tietojen mukaisesti (Aira ym. 2013).

WHO:n koululaistutkimuksen tulosten perusteella liikunta-aktiivisuus väheni 11 ja 15 ikävuoden välillä lähes jokaisessa tarkastellussa 36 maassa. Suomessa liikunta-aktiivisuuden väheneminen on suurta kansainvälisestäikin vertailtuna. Suomalaispoikien liikunta-aktiivisuuden väheneminen 11 ja 15 ikävuoden välillä oli voimakkaampaa kuin missään muussa tarkastelun kohteena olleessa maassa. Myös tyttöjen drop out -ilmiö Suomessa on kansainvälisesti huomattavaa; kyseisessä selvityksessä seitsemänneksi suurinta. (Aira ym. 2013.)

Tyttöjen kokonaisliikunta-aktiivisuuden väheneminen on lähes kaikissa maissa voimakkaampaa kuin poikien (Aira ym. 2013). Tämä on huolestuttavaa, sillä tyttöjen liikunta-aktiivisuus on jo nuoremmissa ikäryhmissä poikia vähäisempää. Näin ollen sukupuolten väliset erot liikunnan harrastamisessa vain jyrkkenevät murrosiässä. Butcher ym. (2002) havaitsivat lisäksi, että pojilla oli tyttöihin verrattuna enemmän sekä aktiivisesti harrastettuja että jo lopetettuja liikuntalajeja.

Urheiluseuratoimintaan osallistumisessa ikäryhmien väliset erot ovat olleet Suomessa nähtävissä jo 1980-luvulta lähtien. Erityisesti pojilla ikäryhmien väliset erot ovat olleet huomattavan suuria, mutta myös tytöillä erot ovat kasvaneet 2000-luvun aikana. Vuonna 2010 11-vuotiaista pojista peräti 58 % harrasti liikuntaa urheiluseurassa, mutta 15-vuotiaista enää reilu kolmannes (36 %). Tyttöissä vastaavat osuudet olivat 11-vuotiaalla 52 % ja 15-vuotiaalla 35 %. (Aira ym. 2013) Luvut esitetään myös kuviossa 7. Organisoitun liikunnan drop out -ilmiö jatkuu vielä 15 ikävuoden jälkeenkin, sillä Merikiven ym. (2016, 84) mukaan 20–24-vuotiaista suomalaisnuorista enää alle viidennes harrastaa liikuntaa urheilu- tai liikuntaseurassa. Tiirikaisen ja Konun (2013) mukaan liikuntaseurassa harrastavista lapsista ja nuorista yli neljännes (26 %) oli harkinnut edellisen vuoden aikana liikuntaharrastuksen lopettamista. Lisäksi urheiluseuraharrastamisen lopettamista harkinneista peräti 65 % olivat sitä mieltä, etteivät olisi enää harrastuksen parissa kolmen vuoden kuluttua. Urheiluseuratoimintaan osallistuneilla nuorilla liikunta-aktiivisuuden väheneminen vaikuttaisi olevan kuitenkin vähäisempää kuin muilla nuorilla (Aira ym. 2013; Merikivi ym. 2016, 84).

KUVIO 7. Urheiluseuraan osallistuminen iän ja sukupuolen mukaan WHO-koululaistutkimuksen vuoden 2010 tietojen mukaisesti (Aira ym. 2013).

Merikiven ym. (2016, 85–89) mukaan tyypillisin seuraliikunnan lopettamisikä osuu noin 15 ikävuoteen, mutta muutos alkaa kiihtyä jo muutamaa ikävuotta aiemmin. Tutkimus antoi myös viitteitä siitä, että keskimääräinen lopettamisikä olisi aikaistumassa. Kanadassa liikuntaseuraharrastamisen vähenemisen on havaittu olevan suurinta siirryttäessä alakoulusta yläkouluun ja toisaalta siirryttäessä yläkouluista toisen asteen koulutukseen (Butcher, Lindner & Johns 2002). Tätä tutkimustulosta ei kuitenkaan välttämättä voida soveltaa sellaisenaan Suomessa, sillä Pohjois-Amerikassa oppilaitoksissa harrastettavalla liikunnalla on paljon suurempi merkitys kokonaisliikunta-aktiivisuuteen.

Harrastettavissa liikuntamuodoissa ja niiden määrässä on havaittu muutoksia murrosiässä. Kanadalaisessa tutkimuksessa ensimmäisen vuosiluokan (6–7 vuotiailla) oppilailla oli keskimäärin 3,9 harrastettua liikuntalajia. 10-luokkalaisilla (15–16 vuotiailla) harrastettavia lajeja oli enää 1,4. (Butcher ym. 2002.) Eri lajien drop out -ilmiö on voimakkaampaa kuin toisten. Suomessa erityisesti jalkapallo, hiihto, uinti ja laskettelu menettivät voimakkaasti harrastajia yläkouluikässä. Sen sijaan esimerkiksi jääkiekko, tanssi ja ratsastus säilyttivät suosionsa ja ei-organisoidun liikunnan, kuten kävelyn sekä lenkkeilyn harrastaminen lisääntyi murrosiässä. (Aira ym. 2013.) Samankaltaisia tuloksia saatiin myös kanadalaisessa tutkimuksessa. Suurinta liikunnan drop out oli jalkapallossa (soccer) ja aikaisesta erikoistumisesta tunnetuissa yksilölajeissa, kuten voimistelussa ja uinnissa. Sen sijaan muissa joukkuelajeissa (esim. jääkiekko ja baseball/softball) sekä koulun liikuntaseuroissa harrastettavissa yksilöurheilumuodoissa (esim. yleisurheilu) drop out -ilmiö ei ollut niin voimakasta. (Butcher ym. 2012.)

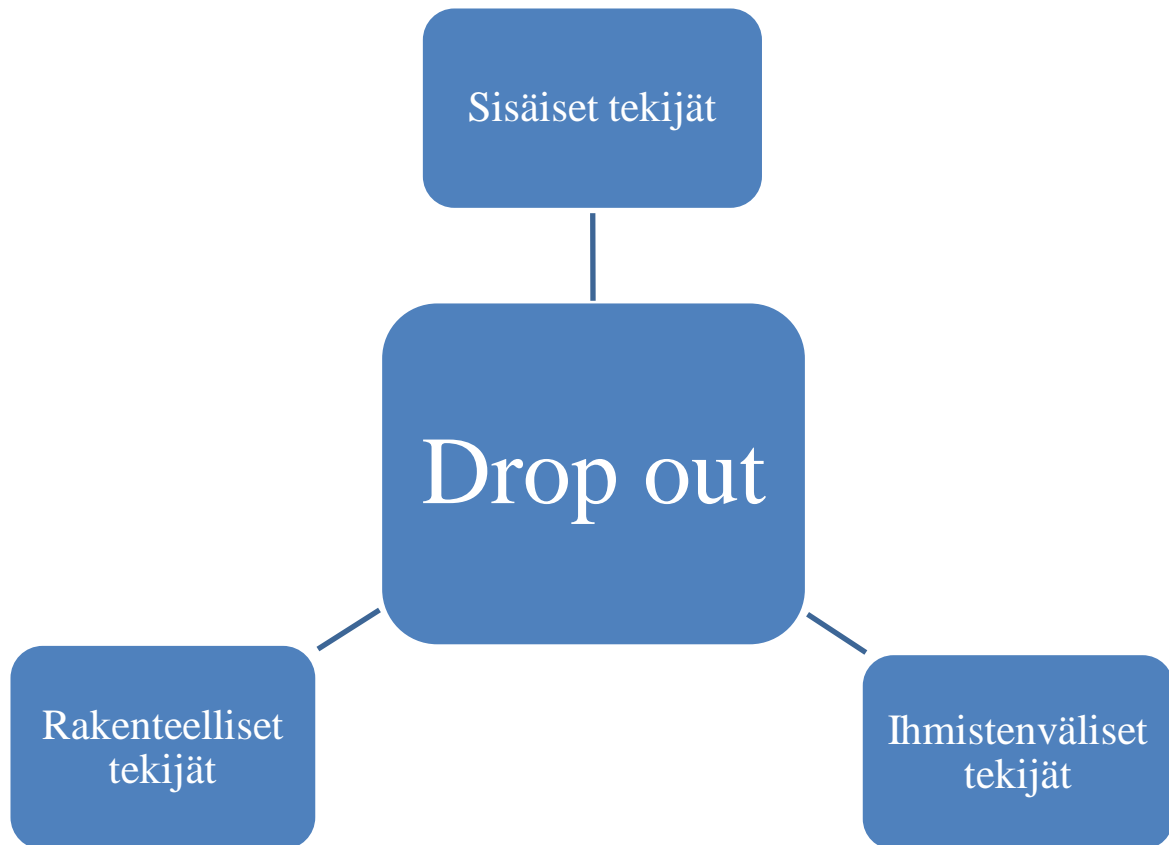
5.2 Drop out -ilmiöön vaikuttavat tekijät

Murrosiässä tapahtuvalle liikuntaharrastuksen vähenemiselle ei ole löydettävissä yhtä johtavaa syytä tai selitystä. Ennemmin kyseessä on monen tekijän summa. Liikunnan drop out -ilmiöön vaikuttavia tekijöitä on tutkittu paljon etenkin Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa. Myös kotimaista tutkimusta aiheesta on tehty jonkin verran. Tässä alaluvussa eritellään suomalaisen ja kansainväliseen kirjallisuuteen pohjautuen merkittävimpiä lasten ja nuorten liikuntaharrastuksen vähentymiseen vaikuttavia syitä. Drop out -ilmiöön vaikuttavat tekijät

jaotellaan Cranen ja Templen (2015) tapaan kolmeen eri kategoriaan. Tutkijat havaitsivat systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessaan, että lasten ja nuorten liikunnan harrastamiseen vaikuttavat *sisäiset* (intrapersonal), *ihmistenväliset* (interpersonal) ja *rakenteelliset* (structural) tekijät.

Sisäiset tekijät ovat henkilön sisäisiä tuntemuksia tai olotiloja, jotka ovat tärkeitä pyrittäessä muodostamaan halu osallistua johonkin toimintaan (Crane & Temple 2015). Liikunnan drop out -ilmiöön vaikuttavia sisäisiä syitä ovat muun muassa mielihyvän puute, tunne omasta kyvyttömyydestä ja tunne, ettei oma harrastus ole merkityksellinen. Ihmistenväliset tekijät ovat vuorovaikutuksessa syntyviä sosiaalisia vaikuttimia, joilla on merkitystä henkilön mieltymyksiin eri toimintoja kohtaan (Crane & Temple 2015). Lasten ja nuorten liikkumiseen vaikuttavia ihmistenvälisiä tekijöitä ovat muun muassa valmennuksen laadukkuus ja henkilökohtainen suhde valmentajaan, vanhempien tuki ja heidän asettama paine sekä vaihtoehtoiset vapaa-ajanviettotavat. Rakenteelliset syyt ovat ulkoisia tekijöitä, jotka häiritsevät tai estävät osallistumista aktiviteetteihin (Crane & Temple 2015). Näitä ovat muun muassa ajan ja rahan puute sekä loukkaantumiset. Liikunnan drop out -ilmiöön vaikuttavien tekijöiden jaottelu esitellään myös kuviossa 8.

KUVIO 8. Liikunnan drop out -ilmiöön vaikuttavien tekijöiden jaottelu (Crane & Temple 2015).

5.2.1 Drop out -ilmiöön vaikuttavat sisäiset tekijät

Drop out -ilmiöön vaikuttavat sisäiset eli intrapersonaaliset tekijät ovat nimensä mukaisesti lapsen ja nuoren sisäisiä tunnetiloja, jotka vaikuttavat haluun jatkaa liikunnan harrastamista. Cranen ja Templen (2015) systemaattisen katsauksen mukaan sisäiset syyt ovat kaikista merkittävimpiä liikuntaharrastukseen vaikuttavia tekijöitä.

Cranen ja Templen (2015) mukaan kaikista merkittävin yksittäinen syy liikunnan drop out -ilmiöön lapsuuden ja nuoruuden aikana on liikunnasta saatavan mielihyvän puute. Samaan tulokseen päätyivät myös Butcher ym. (2002). He havaitsivat, että erityisesti harrastetasolla liikkuvien ja harrastusta vasta aloittavien nuorten kohdalla mielihyvän puute on tärkein harrastuksen lopettamisen syy. Eliittuurheilijoiden keskuudessa se ei ole yhtä merkittävässä

asemassa. Liikunnasta saatavan mielihyvän puute oli tutkimuksessa ylivoimaisesti merkittävin drop out -syy sekä tytöillä että pojilla. Se korostuu erityisesti alakouluikäisillä liikkujilla, mutta se on merkittävässä asemassa myös yläkoulu- ja lukioikäisillä nuorilla. (Butcher ym. 2002.)

Myös kotimaisessa tutkimuksessa liikunnasta saatava ilo on merkittävässä asemassa. LIITU-tutkimuksessa neljän yleisimmän lopettamissyyn joukossa olivat ”kyllästyin lajiin”, ”harrastaminen ei ollut tarpeeksi innostavaa” ja ”minulla ei ollut tarpeeksi hauskaa” (Mononen ym. 2016). Merikiven ym. (2016, 81–82) mukaan erityisesti teini-ikäiset perustelevat liikkumattomuuttaan kielteisillä asenteilla liikuntaa kohtaan.

Liikunnasta saatavaan iloon vaikuttavia tekijöitä on tutkimuksissa havaittu lukuisia. Esimerkiksi monipuolisten harjoitusten ja lajirajoja rikkovan toiminnan on havaittu herättävän innostuksen tunteita lapsissa ja nuorissa (Tiirikainen & Konu 2013). Liikuntaharrastuksen lopettaneiden nuorten on havaittu osallistuneen harrastusta jatkavia verrokkejaan vähemmän lajiharjoitusten ulkopuolisiin aktiviteetteihin ja epämuodollisempaan ”pelailuun” (Fraser-Thomas, Côté & Deakin 2008). Lisäksi innostuksen ja mielihyvän puutetta on selitetty rakenteellisilla ja ihmistenvälisillä tekijöillä, kuten tyytymättömyydellä valmentajaan, liiallisilla harjoituksilla ja peliajan tai sopivien vastustajien puuttumisella (Crane & Temple 2015).

Liikunnasta saatavaan iloon vaikuttaa varmasti osaltaan myös tunne siitä, että on taitava omassa liikuntamuodossaan. Liikuntaharrastusta jatkaneilla on havaittu olevan suurempi koettu kyvykkyys kuin harrastuksen lopettaneilla (Boiche & Sarrazin 2009). Tunne omasta kyvyttömyydestä onkin Cranen ja Templen (2015) mukaan toiseksi yleisin yksittäinen syy lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden vähenemiseen. Lopettaneet nuoret kokivat, että he eivät olleet tarpeeksi hyviä lajissaan tai että he eivät olleet niin hyviä kuin olisivat toivoneet. Myös kehityksen puute aiheutti liikuntaharrastuksesta luopumista. (Crane & Temple 2015.) Tiirikaisen ja Konun (2013) mukaan epävarmuus omassa harrastuksessa oli yhteydessä harrastuksen lopettamisen harkitsemiseen. Lisäksi nuorten kokemukset omasta pätevyystään ja tunne siitä, että kokee itsensä merkitykselliseksi harrastuksessaan, olivat merkitsevästi yhteydessä toisiinsa (Tiirikainen & Konu 2013). Tytöillä oman pätevyiden puute on

merkittävämpi lopettamisen aiheuttaja kuin pojilla. Tunne omasta kyvyttömyydestä on erityisen merkittävä drop out -syy harrastetason liikkujilla sekä etenkin alle vuoden kestäneen harrastamisen aikana lopettaneilla nuorilla. Sen sijaan eliittitason nuorilla urheilijoilla koettu kyvykkyys ei ole merkittävä liikunnasta luopumista aiheuttava tekijä. (Butcher ym. 2002.) Tätä löydöstä tukee García Calvon ym. (2010) tutkimus, jossa kansallisella kilpatasolla jalkapalloa pelanneiden nuorten lopettamisella ja koetulla kyvykkyydellä ei löydetty merkitsevää yhteyttä toisiinsa.

Lasten ja nuorten haluun jatkaa omaa liikuntaharrastustaan on yhteydessä se, kuinka merkitykselliseksi nuori kokee harrastuksensa (Boiché & Sarrazin 2009). Harrastuksen jatkamisajatukset ovat yhteydessä ajatuksiin siitä, että harrastus hyödyttää tulevaisuudessa. Tällä on erityisen suuri merkitys aikuisuuden kynnyksellä olevilla (15–18-vuotiailla) nuorilla. (Tiirikainen & Konu 2013). Boiché ja Sarrazin (2009) havaitsivat, että harrastuksen merkityksellisyyttä nostavat muun muassa se, että harrastuskaverit pitävät harrastusta merkityksellisenä, valmentaja panostaa harrastukseen ja että nuori tuntee itsensä riittävän taitavaksi.

Harrastuksen merkityksettömyys aiheuttanee liikuntamotivaation puutetta, jonka on havaittu olevan suoraan yhteydessä liikuntaharrastuksen lopettamiseen (García Calvo ym. 2010). Kysyttäessä suomalaislapsilta liikunnan harrastamisen esteitä, viiden merkittävimmän esteen joukossa olivat ”ei viitsi lähteä” ja ”koululiikunta ei innosta” (Hirvensalo ym. 2016). Harrastusmotivaation tulee olla sisäistä motivaatiota, sillä sisäistetyn (esim. ”on pakko harrastaa liikuntaa pysyäkseen kunnossa”) ja ulkoisen (esim. ”jos harrastan liikuntaa, niin tuntemani ihmiset arvostavat minua”) liikunnan itsesäätelyn on havaittu olevan yhteydessä liikuntaharrastamisen lopettamiseen (García Calvo ym. 2010).

Nuorisoliikunnan kilpailullisuus on ollut paljon julkisuudessa viime vuosina, ja se jakaa mielipiteitä. Liiallisella kilpailullisuudella on havaittu olevan yhteyttä organisoidun liikunnan lopettamiseen. LIITU-tutkimukseen vastanneista suomalaislapsista ja -nuorista 34 % olivat vähintään jonkin verran sitä mieltä, että liika kilpailullisuus oli aiheuttamassa heidän harrastuksen lopettamista (Mononen ym. 2016). Tiirikaisen ja Konun (2013) tutkimuksessa

nuoret, joiden mielestä heidän liikuntaharrastus perustui liikaa kilpailemiseen, olivat harkinneet muita enemmän harrastuksen lopettamista edellisen vuoden aikana. Wall ja Côté (2007) saivat selville tutkimuksessaan, että jääkiekkoharrastuksen lopettaneet nuoret olivat sekä aloittaneet jään ulkopuolisen harjoittelun nuorempana että viettäneet huomattavasti enemmän aikaa jään ulkopuoliseen harjoitteluun verrattuna jääkiekkoharrastusta jatkaneisiin nuoriin. Varhainen erikoistuminen tiettyyn lajiin kilpailulliset tavoitteet etusijalla on yhteydessä drop out -ilmiöön myös Fraser-Thomasin, Côtén ja Deakinin (2008) tutkimuksessa. Lopettaneet uimarit olivat aloittaneet kuivaharjoittelun ja harjoitusleirityksen jatkaneita verrokkejaan aikaisemmin, ja olivat myös saavuttaneet ”seuran eliittuurheilija”-statuksen muita nuorempana.

Liiallinen kilpailullisuus voi aiheuttaa sisäistä stressiä tai painetta suoriutua hyvin, jotka puolestaan aiheuttavat liikunnasta luopumista (Butcher ym. 2002; Crane & Temple 2015). Menestyspaineet korostuivat erityisesti korkealla kilpailullisella tasolla harrastaneiden nuorten drop out -ilmiön selittäjänä. Tyttöillä paineet menestyksestä aiheuttivat enemmän liikunnasta luopumista kuin pojilla. (Butcher ym. 2002.) Lisäksi paineella käyttäytyä sukupuoliroolien mukaisesti on vaikutusta liikuntaharrastuksen jatkumiseen erityisesti maskuliinisena pidettyjä lajeja harrastavilla nuorilla naisilla (Crane & Temple 2015). On huolestuttavaa, että Butcherin ym. (2002) tutkimuksessa urheilijoiden vanhemmat eivät nähneet liikuntaharrastuksen luomaa stressiä ja menestyspaineita merkittävänä drop out -ilmiötä aiheuttavana tekijänä. Nuorten vanhemmilla ei siis ole välttämättä riittävän hyvää kuvaa kilpailullisen liikuntaharrastuksen tuomasta henkisestä taakasta lapsillensa.

Autonomian tunteella ja valmentajan tarjoamilla vaikutusmahdollisuuksilla on havaittu olevan ehkäisevä vaikutus liikunnan drop out -ilmiölle (Quested ym. 2013; García Calco ym. 2010). Lasten ja nuorten autonomian tukeminen liikuntaharrastuksessa johtaa psykologisten tarpeiden tyydyttymiseen ja sitä kautta liikunnasta saatavaan iloon (Quested ym. 2013), jolla on, (kuten yllä on todettu), merkittävä vaikutus liikunnan drop outin vähentämisessä. Tiirikaisen ja Konun (2013) mukaan jopa puolet harrastuksen lopettamista harkinneista olivat sitä mieltä, että valmentaja ei ollut kannustanut nuorta mielipiteen ilmaisuun.

Tutkimustulokset todistavat, että sisäisillä tekijöillä on erittäin suuri merkitys liikunnan drop outin syntymisessä. Tekijät ovat osittain päällekkäisiä ja niillä on usein suora tai epäsuora yhteys toisiinsa. Liikunnan drop out -ilmiölle onkin harvoin löydetty yhtä yksittäistä syytä, vaan se on usean tekijän summa. Lasten ja nuorten liikuntaharrastuksesta luopumiseen vaikuttavat sisäiset tekijät ovat koostettuna kuviossa 9.

KUVIO 9. Liikunnan drop out -ilmiöön vaikuttavat sisäiset tekijät.

5.2.2 Drop out -ilmiöön vaikuttavat ihmistenväliset tekijät

Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden vähenemisessä murrosiässä ovat merkittävänä vaikuttimena interpersonaaliset eli ihmistenväliset tekijät. Nämä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa syntyvät tekijät ovat Cranen ja Templen (2015) mukaan sisäisten tekijöiden jälkeen toiseksi merkittävimpiä drop out -ilmiön aiheuttajia.

Valmentajalla tai ohjaajalla on todella suuri merkitys nuoren urheilijan alun tai harrasteliikkujan elämässä. ”En pitänyt valmentajasta” oli kohtalaisen merkittävä drop out -

ilmiön aiheuttaja LIITU-tutkimuksessa (Mononen ym. 2016). Valmentajan merkitys liikuntaharrastuksen jatkamisessa on sitä suurempi, mitä vanhempi lapsi tai nuori on (Butcher ym. 2002). Valmennukseen panostava valmentaja saa nuoren tunteemaan harrastuksensa merkityksellisemmäksi, mikä vähentää liikunnasta luopumista (Boiché & Sarrazin 2009). Lisäksi valmentajan osoittama vähäinen kiinnostus valmennettaviaan kohtaan on merkitsevästi yhteydessä harrastuksen lopettamisajatuksiin (Tiirikainen & Konu 2013). Erityisen merkityksellistä on yksilöllisen huomioimisen ja henkilökohtaisen valmennuksen saanti. Yksilöllisen valmennuksen puutteen on havaittu olevan yhteydessä liikuntaharrastuksen lopettamiseen tai lopettamisen miettimiseen (Fraser-Thomas ym. 2008; Tiirikainen & Konu 2013). Valmennuksen on olennaista olla myös nuorten omaehtoisuutta korostavaa ja osallistavaa (Quested ym. 2013).

Valmentaja on myös ensiarvoisen tärkeässä asemassa luomassa lapselle ja nuorelle oikeanlaista kannustavaa ja turvallista ilmapiiriä harrastuksessa. Boichén ja Sarrazinin (2009) mukaan valmentajan luoma positiivinen ilmapiiri ja urheilijan ja valmennettavan väliset yhteiset tavoitteet lisäävät nuoren liikunnasta saatavaa iloa, joka on merkittävä drop out -ilmiön ehkäisijä. Korostuneessa asemassa on valmentajan ja nuoren välinen toimiva ja säännöllinen kaksisuuntainen vuorovaikutus. Edellisen vuoden aikana harrastuksen lopettamista miettineistä nuorista lähes puolet olivat sitä mieltä, että valmennettavien ja valmentajien välillä ei ollut säännöllistä keskusteluyhteyttä. Samoin noin puolet harrastuksen lopettamista pohtineista nuorista olivat sitä mieltä, että valmentajalle ei ole helppo kertoa asioita. (Tiirikainen ja Konu 2013.)

Liikuntaharrastus urheiluseurassa luo lapselle ja nuorelle ympäristön ystävyysuhteiden syntymiselle. Kaverit saattavat tarjota merkittävää tukea nuoren liikkumiselle, ja niiden merkitys kasvaa nuoren vanhetessa (Palomäki, Huotari & Kokko 2017). Ryhmään kuulumisen tunne edesauttaa nuoren pysymistä liikunnan parissa (García Calvo ym. 2010). Harrastusta jatkavilla on drop out -nuoriin verrattuna todennäköisemmin paras kaveri harrastuksen parista (Fraser-Thomas ym. 2008). Lisäksi heillä on enemmän yhteisiä tavoitteita harrastuskaverien kanssa, heidän harrastuskaverinsa arvostavat harrastustaan korkeammalle sekä panostavat harrastukseen enemmän kuin lopettaneiden nuorten kaverit. (Boiché & Sarrazin 2009). Kavereiden lopettaminen on myös kohtalaisen merkittävä drop out -ilmiön aiheuttaja

(Mononen ym. 2016). Tärkeää on myös, että nuori kokee voivansa olla vapautuneesti oma itsensä harrastuksen parissa. Niillä, jotka eivät tätä kokeneet, oli viisinkertainen todennäköisyys liikuntaharrastuksen lopettamisajatuksille. (Tiirikainen & Konu 2013.) Lisäksi ”en viihtynyt joukkueessa tai ryhmässä” oli LIITU-tutkimuksessa toiseksi merkittävin liikuntaseurassa lopettamisen syy, ja sen merkitys kasvoi vanhemmilla vastaajilla (Mononen ym. 2016).

Melko yleisiä syitä harrastuksen lopettamiselle ovat vaihtoehtoiset vapaa-ajanviettotavat. Nuoret panevat liikuntaharrastuksensa edelle joko ei-liikunnallisen aktiviteetin tai jonkun toisen liikuntamuodon harrastamisen (Butcher ym. 2002; Crane & Temple 2015). Butcherin ym. (2002) tutkimuksessa nämä olivat jopa toiseksi ja kolmanneksi merkittävimmät drop out -ilmiötä aiheuttavista tekijöistä. LIITU-tutkimukseen vastanneista suomalaislapsista ja -nuorista yli puolet olivat sitä mieltä, että ”muu tekeminen” oli ainakin osittain syynä organisoidun liikunnan lopettamiseen (Mononen ym. 2016). Täytyy huomioda, että liikuntaharrastuksen loppuminen tietyssä urheiluseurassa ei aina tarkoita organisoidun liikunnan lopettamista. Harrastettavien liikuntalajien väheneminen (ja toisaalta yksittäisen lajin viikoittaisten harrastekertojen lisääntyminen) on tyypillistä nuoren kasvaessa kohti aikuisuutta (Butcher ym. 2002). Lisäksi liikuntaseurassa harrastettavan organisoidun liikunnan lopettaneista valtaosa jatkaa liikkumista omaehtoisesti. Murrosiässä tapahtuvalle liikuntaharrastuneisuuden muutokselle on tyypillistä siirtyminen organisoidusta liikunnasta ja joukkuelajeista omatoimiseen liikkumiseen, kuten lenkkeilyyn tai kuntosaliharrastukseen. (Merikivi ym. 2016, 84, 94–96.)

Vanhemmilla ja heiltä saatavalla tuella on positiivinen vaikutus lapsen ja nuoren liikuntakäyttäytymiseen (Palomäki ym. 2017; Hoyle & Leff 1997). Vanhempien vaikutuksesta liikuntaharrastuksen lopettamiseen on kuitenkin ristiriitaista tutkimusnäyttöä. Boichén ja Sarrazinin (2009) mukaan sekä vanhempien panostus lapsensa harrastukseen että nuoren kanssa yhteiset tavoitteet harrastuksen suhteen ehkäisevät drop out -ilmiötä. Vanhempien aiheuttamien suorituspainoiden on myös havaittu lisäävän liikunnasta luopumista. Vanhemmat aiheuttavat lapsilleen suorituspaineita esimerkiksi korostamalla liikaa kilpailullisuutta palkitsemalla menestyksestä tai kritisoimalla suorituksia. (Crane & Temple 2015.) Fraser-Thomasin ym. (2008) tutkimuksessa ei kuitenkaan havaittu eroja vanhempien tuen eikä heidän aiheuttaman paineen suhteen liikuntaharrastusta jatkaneiden ja lopettaneiden nuorten välillä. Samoin

Butcherin ym. (2002) selvityksessä vanhempien sosiaalisen tuen puute oli kaikista vähiten mainittu drop out -ilmiön aiheuttaja. Tätä voi osaltaan selittää se, että vanhempien tuen määrä ja sen vaikutus käyvät vähäisemmäksi lapsen vanhetessa (Palomäki ym. 2017).

Sosiaalisessa vuorovaikutuksessa syntyvillä ihmistenvälisillä tekijöillä on merkittävä vaikutus nuorten liikunta-aktiivisuuden vähenemisessä murrosiässä. Drop out -ilmiöön vaikuttavat ihmistenväliset tekijät ovat koostettuna kuviossa 10.

KUVIO 10. Liikunnan drop out -ilmiöön vaikuttavat ihmistenväliset tekijät.

5.2.3 Drop out -ilmiöön vaikuttavat rakenteelliset tekijät

Sisäisten ja ihmistenvälisen tekijöiden ohella murrosiässä tapahtuvaa liikunnan vähenemistä voi selittää rakenteellisilla tekijöillä. Rakenteelliset tekijät saavat paljon huomiota mediassa (esim. liikuntaharrastuksen kustannukset), mutta Cranen ja Templen (2015) mukaan ne eivät ole kuitenkaan yhtä merkittäviä drop out -ilmiön aiheuttajia kuin sisäiset ja ihmistenväliset tekijät.

Rakenteellisista tekijöistä merkittävin liikunnan vähentäjä on ajan puute (Crane & Temple 2015). Liikuntaharrastus vie paljon aikaa etenkin kilpatasolla useine viikkoharjoituksineen, leirityksineen ja kilpailumatkoineen. Toisaalta myös harrastetason liikkuja voi kokea, että liikuntaharrastus vie resursseja esimerkiksi koulunkäynniltä tai ensimmäisten työkokemusten hankinnalta. Opiskelu ja työt ovatkin merkittäviä drop out -ilmiön aiheuttajia etenkin lukioikäisillä nuorilla (Butcher ym. 2002). Suomalaislapsilla ajan puute on merkittävä este liikunnan harrastamiselle sekä tytöillä että pojilla (Hirvensalo ym. 2016; Merikivi ym. 2016, 81–83). Toisaalta ylivoimainen enemmistö suomalaisista lapsista ja nuorista kokee vapaa-ajan määrän itselleen sopivaksi, ja tunne vapaa-ajan riittämättömyydestä yleistyy huomattavasti vasta noin 20 vuoden iässä (Merikivi ym. 2016, 51–52).

Loukkaantumiset ovat valitettava ilmiö, joka aiheuttaa liikunnan vähenemistä etenkin eliittitason liikkujilla, joilla se on Butcherin ym. (2002) mukaan jopa toiseksi merkittävin drop out -ilmiön syy. Loukkaantumiset aiheuttavat liikunnasta luopumista etenkin aikaista erikoistumista vaativissa lajeissa. Crane ja Temple (2015) havaitsivat systemaattisessa katsauksessaan, että tutkimuksissa, joissa kohteena oli voimistelua harrastavia nuoria, olivat loukkaantumiset suuressa roolissa drop out -ilmiön aiheuttajana. Voimisteluharrastuksen yhteys loukkaantumisten takia lopettamiseen saattaa selittää Butcherin ym. (2002) löydöstä siitä, että loukkaantumiset ovat tytöillä merkittävämpi liikunnasta luopumisen syy kuin pojilla. Lukioikäisillä ja yläkoululaisilla liikkujilla loukkaantumiset ovat merkittävämpi liikunnan vähenemisen aiheuttaja kuin alakouluikäisillä liikkujilla (Butcher ym. 2002). Loukkaantumisten merkitys saattaa vielä kasvaa tulevaisuudessa, sillä nuorten liikuntaharrastusten intensiteetti on kasvanut merkittävästi suurimmassa osassa liikuntamuodoista 2000-luvun aikana (Puronaho 2014, 21).

Nuorten liikuntaharrastuksen kustannuksista on käyty paljon yhteiskunnallista keskustelua viime vuosina. Nuorten organisoidun liikunnan kokonaiskustannusten on havaittu kaksin- tai jopa kolminkertaistuneen Suomessa vuosien 2002–2012 välillä (Puronaho 2014, 14). Korkeat kustannukset näyttävät aiheuttavan polarisaatiota eri liikuntamuotojen välillä. Harrastuksen keskimääräiset kustannukset ovat sitä suuremmat, mitä suuremmat perheen kokonaisbruttotulot ovat (Puronaho 2014, 18).

Yllättäen kansainvälisessä kirjallisuudessa kustannukset eivät ole nousseet juurikaan esille murrosiän liikunnan vähenemisessä (Crane & Temple 2015; Boiché & Sarrazin 2009; Butcher ym. 2002). Harrastuksen kalleus vaikuttaa olevan huomattava drop out -ilmiön syy lähinnä korkealla kilpatasolla liikkuvilla nuorilla (Butcher ym. 2002). Suomessakaan liikunnan kustannukset eivät näytä vaikuttavan merkittävästi liikunnasta luopumiseen, sillä Puronahon (2014, 19) selvityksessä kalleimpien lajien joukossa olevien ratsastuksen ja jääkiekon drop out -ilmiö on Airan ym. (2013) mukaan kaikista lievintä. Mahdollisesti liikuntaharrastuksen kalleus tekee eroa perheiden välillä jo lajin valintatilanteessa, ja näin ollen hintavammat liikuntamuodot jäävät lähinnä korkeamman tulotason perheiden harrastettavaksi. Tätä tukee Hirvensalon ym. (2016) tulkinta, jonka mukaan liikuntaharrastuksen kalleus on merkittävä este suomalaislapsien liikunnan harrastamiselle. Osittain kustannusten vähäistä merkitystä useassa tutkimuksessa selittää myös se, että pääosin informanteina ovat olleet nuoret itse, jotka eivät välttämättä ole selvillä harrastuksensa kalliista kustannuksista.

Toinen yllättävä löydös on, että heikoilla harrastusolosuhteilla tai -mahdollisuuksilla ei näyttäisi olevan usean tutkimuksen mukaan juurikaan vaikutusta liikunnasta luopumiseen (Crane & Temple 2015; Boiché, Sarrazin 2009). Esimerkiksi pitkä välimatka harrastuspaikalle ei aiheuttanut drop out -ilmiötä Boichén ja Sarrazinin (2009) tutkimuksessa, vaan itse asiassa harrastusta jatkaneet asuivat keskimäärin kauempana harrastuspaikasta kuin lopettaneet. Toisaalta kysyttäessä esteitä liikunnan harrastamiselle, kaikista yleisin vastaus sekä suomalaistytöillä että -pojilla oli, että kodin lähellä ei ole saatavilla kiinnostavan lajin ohjausta (Hirvensalo ym. 2016). Lisäksi Monosen ym. (2016) selvityksessä joukkueen tai ryhmän toiminnan lakkautuminen oli kohtalaisen merkittävä liikuntaharrastuksen lopettamissy.

Rakenteelliset tekijät eivät ole tutkimustiedon mukaan yhtä merkittäviä syitä organisoidusta liikunnasta luopumiselle kuin sisäiset ja ihmistenväliset tekijät. Niiden merkitys korostuu kuitenkin kysyttäessä esteitä liikunnan harrastamiselle. Liikunta-aktiivisuuden vähenemistä aiheuttavat rakenteelliset tekijät ovat koottuna kuviossa 11.

KUVIO 11. Liikunnan drop out -ilmiöön vaikuttavat rakenteelliset tekijät.

6 TULOKSET

Tutkimuksen tulosluvussa etsitään vastauksia aiemmin esiteltyihin kahteen tutkimuskysymykseen. Luvussa 6.1 keskitytään ensimmäiseen tutkimuskysymykseen, *Miten drop out -ilmiö tulee esille seuratukihankehakemuksissa?* Luvussa 6.2 syvennytään toiseen tutkimuskysymykseen, *Millaisia drop out -ilmiötä vähentämiseen pyrkiviä toimenpiteitä seuratukihankehakemuksissa esitetään?*

Tulosten yhteydessä on käytetty suoria hakemustekstilainauksia havainnollistamaan aineistoanalyysin löydöksiä. Lisäksi lainausten avulla tuodaan leipätekstin ohella esille erilaisia lähestymiskulmia käsiteltävästä aiheesta.

6.1 Drop out -ilmiön esiintyminen seuratukihankehakemuksissa

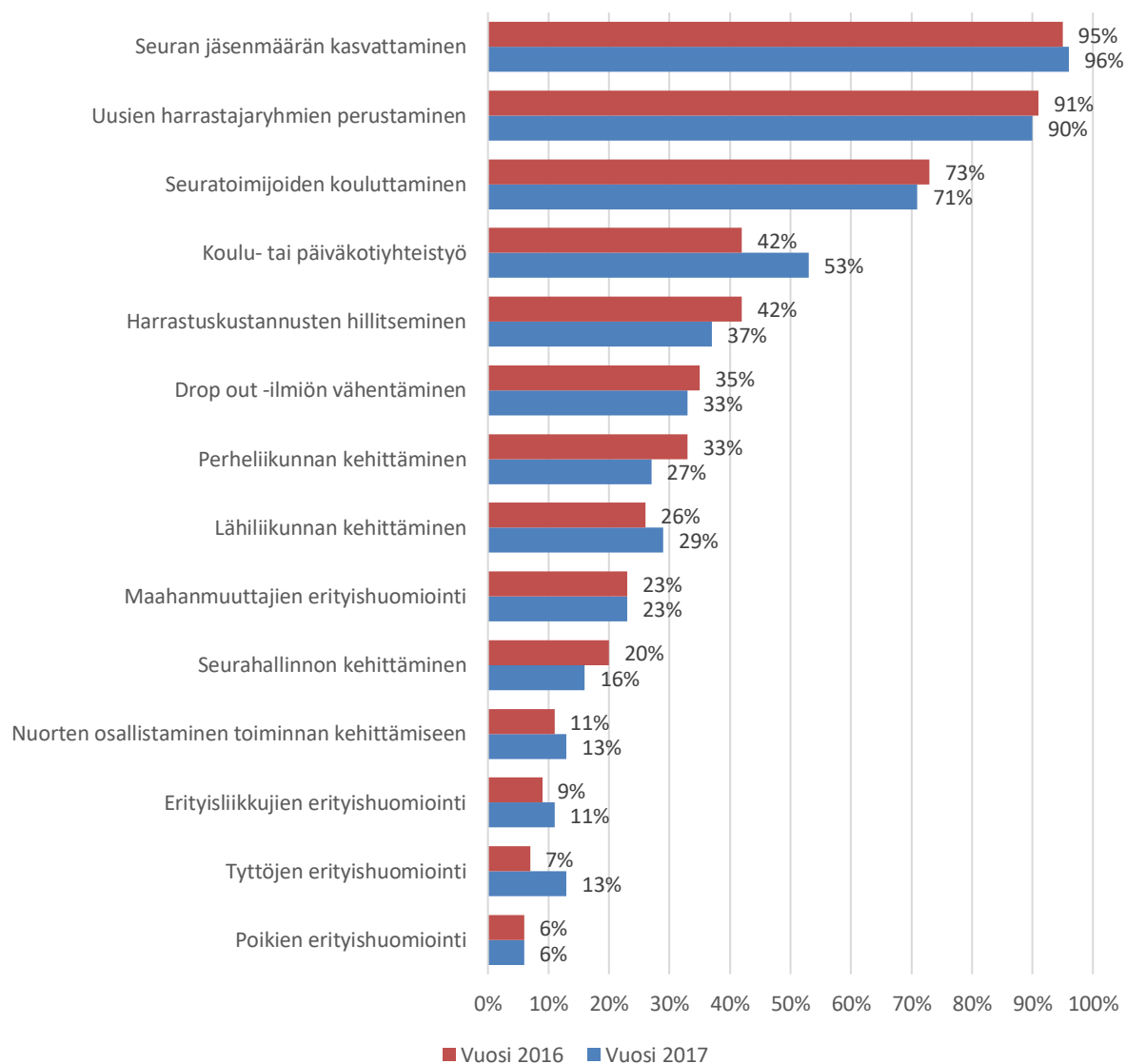
Seuratuen hakuohjeissa vuodelle 2017 esitetään yhdeksi tukimuodon alatavoitteista, että seuratuen avulla ”*ehkäistään liikunnasta luopumista eli drop outia pitämällä nuoret toiminnassa mukana urheilijoina, liikkujina ja seuratoimijoina*” (OKM 2016). Näin ollen drop out -ilmiö on merkittävässä asemassa seuratukihankehakemuksissa. Yhteensä vuosien 2016–2017 aikana seuratoiminnan kehittämistukea myönnettiin peräti 274 hankkeelle, joiden hakemuksiin oli kirjattuna tavoite vähentää liikunnan drop out -ilmiötä.

Luvussa 6.1.1 eritellään seuratukihankkeissa esiteltyjä tavoitteita. Luvussa 6.1.2 tarkastellaan, miten drop out ilmenee hankehakemuksissa, ja millaisia merkityksiä liikunta- ja urheiluseurat antavat drop out -käsitteelle.

6.1.1 Seuratukihankkeiden tavoitteet vuosina 2016–2017

Seuratukihankkeiden vuosien 2016–2017 hankehakemuksista analysoitiin ja luokiteltiin hankkeiden kirjaamia tavoitteita (kuvio 12). Analyysin tarkkuutta rajoitti hakemusten tavoitemäärittelyjen laajuuden vaihtelu. Osassa hakemuksista tavoitteet kirjattiin hyvin

selkeästi, kun taas osa hakemuksista oli kuvailevampia. Osaa tavoitteista, kuten seuran jäsenmäärän kasvattamista ja uusien harrastajaryhmien perustamista, kysyttiin hakemuslomakkeessa erikseen, mutta osa tavoiteluokista oli selvästi abstraktimpia, ja ne vaativat graduntekijän subjektiivista analysointia hankehakemustekstin sisällöstä.

KUVIO 12. Seuratukihankkeiden tavoitteet vuosina 2016–2017⁸.

⁸ Tarkastelusta puuttuu vuoden 2016 osalta yhdeksän hanketta ja vuoden 2017 osalta kaksi hanketta, joista ei ollut tietoja saatavilla.

Seuratuen päätavoite on lisätä lasten ja nuorten harrastamista sekä monipuolistaa liikunnan harrastusmahdollisuuksia (OKM 2016). Tämä näkyi hyvin seuratukihankkeissa, sillä valtaosa hankkeista tähtäsi seuran jäsenmäärän kasvattamiseen ja uusien harrastajaryhmien perustamiseen. Uusien perustettavien harrastusryhmien lukumäärä vaihteli hankkeissa yhden ja 40 välillä, mediaanin ollessa neljä uutta harrastajaryhmää.

Seuratoimijoiden kouluttamista tavoiteltiin yli 70 prosentissa hankkeista. Hankkeissa tarjottiin koulutusmahdollisuuksia erityisesti valmentajille ja ohjaajille. Lisäksi pyrittiin nostamaan tuomareiden ja seurajohdon koulutustasoa. Seurahallinnon kehittämistä esiintyi vajaassa 20 prosentissa hankkeista – seurajohdon kouluttamisen ohella hankkeissa palkattiin muun muassa hallinnollisia työntekijöitä tai tehtiin seurastrategian kehittämistyötä.

Yleisimpiä uusien jäsenien rekrytointikanavia olivat koulut ja päiväkodit. Niiden kanssa tehtävää yhteistyötä esiintyi noin joka toisessa hankehakemuksessa. Erilaisten rekrytointitilaisuuksien ja lajiesittelyjen ohella seurat aikoivat muun muassa ohjata liikuntatunteja ja iltapäiväkerhoja kouluissa ja päiväkodeissa. Lähikouluilla järjestettävät iltapäiväkerhot olivat yksi esimerkki seuratukihankkeissa esiintyneestä lähiliikunnan kehittämisestä. Lisäksi lähiliikuntaa edistettiin tyypillisesti kehittämällä kaupunginosatoimintaa tai perustamalla harrastusryhmiä myös haja-asutusalueille. Varsinaisia lähiliikuntapaikkoja aiottiin hyödyntää vain pienessä osassa hankkeita. Lähiliikuntaa kehitettiin vajaassa 30 prosentissa hakemuksista.

Seuratuen myöntämisen kriteerinä on, että hankkeessa toteutettavan toiminnan peruskustannukset eivät saa ylittää 50 euroa kuukaudessa (OKM 2016). Tämä toteutui muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Harrastuskustannuksia pyrittiin varsinaisesti hillitsemään kuitenkin vain noin 40 prosentissa hankkeista, muun muassa tukemalla vähävaraisten mahdollisuuksia osallistua ohjattuun toimintaan ja hankkimalla lainavarusteita uusille harrastajille. Usein mainittiin myös, että seuratuella pystytään tarjoamaan nykyistä laajempaa ja monipuolisempaa toimintaa nostamatta harjoitusmaksuja.

Perheliikuntaa kehitettiin tyypillisesti tarjoamalla erilaisia lapsi–vanhempi -liikuntatapahtumia tai -ryhmiä. Perheliikuntamahdollisuuksia kehittämällä tähdättiin koko perheen liikunnallisuuden kehittämiseen sekä vanhempien sitouttamiseen osaksi seuratoimintaa. Perheliikuntaa kehitettiin noin 30 prosentissa seuraturkihankkeista.

Tässä tutkimuksessa keskiössä olevaa liikunnan drop out -ilmiötä pyrittiin vähentämään noin joka kolmannessa seuraturkihankkeessa. Drop outin vähentämiseen tähtäävien hankkeiden osuus on pysynyt vuoden 2015 tasolla, mutta on selvästi isompi kuin vuosina 2013 ja 2014 (Pyykönen 2015; Isosomppi 2014; Lehtonen ym. 2014). Liikunnan drop out on viime vuosina ollut paljon esillä julkisuudessa, ja voi olla, että ilmiö tunnistetaan seuroissa vahvemmin kuin vuosikymmenen alkupuolella. Tulee kuitenkin muistaa, että eri vuosina hakemuserviointia ovat tehneet eri tutkijat, ja tavoitteiden erittelyssä voi esiintyä subjektiivisia eroja. Hankkeissa drop out -ilmiöön puututtiin muun muassa tarjoamalla harrasteryhmiä kilpaurheilupolun rinnalle ja ohjaamalla kilpaurheilun lopettamista harkitsevia nuoria seuratoiminnan pariin esimerkiksi ohjaajiksi tai valmentajiksi. Drop outin vähentämiseen tähtääviä keinoja eritellään tarkemmin alaluvussa 6.2.

Seuraturkihankkeissa tavoiteltiin myös lasten ja nuorten osallistamisen kehittämistä ottamalla harrastajia mukaan toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Tämä oli tavoitteena noin 10 prosentissa hakemuksista. Vuonna 2015 voimakkaasti kasvanut turvapaikanhakijoiden määrä vaikutti todennäköisesti siihen, että maahanmuuttajien erityishuomiointia esiintyi seuraturkihankkeissa huomattavasti enemmän kuin aikaisempina vuosina (Pyykönen 2015; Isosomppi 2014; Lehtonen ym. 2014). Maahanmuuttajalasten ja -nuorten liikuntamahdollisuuksia kehitettiin vuosina 2016–2017 lähes joka neljännessä hankkeessa, kun aikaisemmin maahanmuuttajille suunnattua toimintaa on ollut vain reilussa 10 prosentissa seuraturkihankkeista. Maahanmuuttajille perustettiin hankkeissa omia liikuntaryhmiä, mutta usein heitä pyrittiin myös integroimaan seuran perustoimintaryhmiin.

Erytisliikkujien harrastusmahdollisuuksien kehittäminen oli tavoitteena noin 10 prosentissa seuraturkihankkeista. Erytisliikuntaa kehitettiin muun muassa perustamalla uusia harrastusryhmiä ja hankkimalla soveltavaan liikuntaan tarvittavaa välineistöä. Sukupuolten

välistä tasa-arvoa edistettiin lajin vähemmistösukupuolen harrastusmahdollisuuksia kehittämällä esimerkiksi perustamalla uusia harrastusryhmiä tai kohdentamalla harrastajien rekrytointia. Tyttöjen erityishuomiointi oli yleisempää kuin poikien erityishuomiointi, mutta poikien osallistumista edistäviä hankkeita oli kuitenkin enemmän kuin aiempina tarkasteluvuosina (Pyykönen 2015; Isosomppi 2014; Lehtonen ym. 2014). Esimerkiksi tanssi- ja voimisteluseurat aikoivat useassa hankkeessa houkutella aiempaa enemmän poikaharrastajia mukaan toimintaansa.

6.1.2 Drop outin ilmeneminen seuratuksihakemuksissa

Vuosina 2016–2017 noin joka kolmannessa seuratuksihakemuksessa on ollut tavoitteena vähentää drop out -ilmiötä lasten ja nuorten liikuntaharrastuksessa. Näistä hakemuksista analysoitiin teemoittelua hyödyntämällä, miten drop out ilmenee seuratuksihakemusten hankehakemuksissa, ja millaisia merkityksiä liikunta- ja urheiluseurat antavat ilmiölle.

Drop out -ilmiö esiintyi hakemuksissa hyvin erilaisessa laajuudessa. Monessa hakemuksessa ilmiöön puuttuminen oli yksi päätavoitteista, ja siten merkittävässä roolissa. Muutamassa hankkeessa liikuntaharrastuksen lopettamisen vähentäminen oli hankkeen keskeisin sisältö ja näkyvissä jopa hankkeen nimessä. Joukosta löytyi myös useampia hankkeita, joissa drop outin vähentäminen mainittiin vain lyhyesti osana muita tavoitteita, ja näissä hakemuksissa se vaikutti hieman irralliselta maininnalta. Pääosin hakemuksissa liikuntaharrastuneisuuden väheneminen murrosiässä nähtiin kuitenkin merkittävänä ongelmana, johon seuratuksi luoda mahdollisuuden vaikuttaa.

Drop out -ilmiö on iso haaste seuratoimijoille ja terveydellinen uhka koko yhteiskunnalle. (Lentopallohanke)

Urheilulajista riippumatta liian monet lopettavat harrastuksensa melko nuorina urheilun muuttuessa nuoruusiässä kilpailupainotteisemmaksi. - - Urheiluseurojen tulisi kantaa enemmän yhteiskuntavastuuta myös pelkästään liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi. (Yleisurheiluhanke)

Kuten luvussa 5.1 havaittiin, organisoidun liikunnan drop out -ilmiö on Suomessa voimakas. Myös hankehakemuksista huomaa, että seurat kokevat drop out -ilmiön uhkana seuran toiminnalle. Erityisesti pienemmissä seuroissa on vaikeuksia luoda riittävän suuria harjoitusryhmiä vanhempien nuorten ikäluokissa liikunnasta luopumisen myötä. Tämä aiheuttaa seuroissa lopettamisen noidankehän, sillä niille, jotka halusivat jatkaa harrastusta, ei ole tarjolla riittävästi omantasoisia ja -ikäisiä harjoittelukavereita tai joukkuelajeissa riittävän montaa joukkuekaveria joukkueen muodostamiseen.

Alkeiskurssin aloittavista lapsista vain osa jatkaa jujutsun harrastamista. Jos jatkavia on kovin vähän, ei pidempään harrastaneille tule koskaan riittävästi samantasoisia harjoittelukavereita. Tästä johtuva haasteiden puute johtaa helposti pidempään harrastaneiden lasten kyllästymiseen ja lopettamiseen. (Jujutsu-hanke)

Liikuntaseurat ovat havainneet drop out -ilmiön toiminnassaan eri tavoin. Osassa hakemuksista ongelman tunnistaminen kuvailtiin laveasti esimerkiksi kertomalla, että kokemukset ovat osoittaneet tietyn harrastajaryhmän pitämisen toiminnassa mukana erityisen vaikeaksi. Hakemuksissa kuvailtiin jonkun verran myös toimia, joiden avulla drop out -ilmiötä on aikaisemmin pyritty hillitsemään seuran toiminnassa. Osassa hakemuksista tuotiin esille lukuja todentamaan seurassa tapahtuvaa harrastuksen vähenemistä. Joukosta löytyi myös hankkeita, joissa liikuntaharrastuksen drop out on tietyssä ikävaiheessa todella suurta. Usein hakijataho oli havainnutkin toiminnassaan ongelmallisen ikävaiheen, jolloin harrastuksen lopettamista tapahtuu eniten. Tämä lopettamisvaihe saattaa aiheutua esimerkiksi harrastamisessa tapahtuvista murroskohdista tai liikunnan ulkopuolisista elämänmuutoksista. Ongelmavaiheen ratkaisemiseen seura oli päättänyt käynnistää seuratuella rahoitetun hankkeen.

Seuran nykyisessä valmennusjärjestelmässä hiihtokoulussa on yli 100 lasta ikävuotta kohden, mutta valmennusryhmissä alle 20 lasta ja nuorta ikävuotta kohden. Tämä tarkoittaa, että yli 80% seuratoimintaan ohjautuvista lapsista putoaa pois toiminnasta hiihtokoulun ja valmennusryhmien välisessä rajapinnassa. (Alppihiihtohanke)

Monelle nuorelle siirtyminen peruskoulusta toisen asteen koulutukseen ja edelleen korkeamman asteen koulutukseen ovat käännekohtia myös urheiluharrastuksessa. (Soutuhanke)

Hakemuksissa esiintynyt drop out -ikä vaihteli jonkun verran, mutta valtaosassa hakemuksista liikunnan drop out esiteltiin kirjallisuuden tavoin (ks. alaluku 5.1) yläkouluiässä ja toisen asteen koulutuksen aikana tapahtuvaksi ilmiöksi. Hankehakemusten joukosta löytyi kuitenkin esimerkkejä, joissa liikunnan luopumista tapahtuu jo selvästi nuoremmissa ikäluokissa. Tämä saattaa osaltaan aiheutua Butcherin (2002) havainnon mukaisesti siitä, että alakouluiässä lapset vielä kokeilevat useampaa harrastusmuotoa, jolloin harrastettavien lajien määrä on suurempi kuin yläkouluiässä, vaikka sinänsä organisoidun liikunnan harrastaminen ei vähenisikään.

Syksyllä 2015 panostimme kokeilujaksoon, joka mahdollisti 240 6-9 -vuotiaan liikuntaharrastustaan etsivän lapsen koripallokokeilun. Tällä hetkellä toiminnassamme on 150 6-9 -vuotiasta. Merkillepantavaa kokeilussa oli se, että 6-7 vuotiaita, eli supermikroikäisiä toimintaan jäi mukaan 80%, mutta 8-9 vuotiaita vain 30%. (Koripallohanke)

Muutamassa hakemuksessa käytettiin tukena tutkittua tietoa drop out –ilmiöstä. Jokisen (2002, 140) mukaan vetoaminen toisen tahon näkemyksiin on erityisen vaikuttava retorinen keino silloin, kun toista tahoja pidetään arvovaltaisena. Tutkimustiedon avulla hakijatahot perustelivat, miksi juuri kyseiseen toimintaan tulee rahoitusta.

Tutkimusten mukaan kaverisuhteiden merkitys on iso tekijä nuorten urheilun jatkamisessa tai sen lopettamisessa. Joukkueen ulkopuolisiin suhteisiin ei seuratoiminnalla voida vaikuttaa, mutta lisäämällä joukkueen ja sen sisällä olevien kavereiden positiivista vaikutusta muiden merkitys pienenee. (Jalkapallohanke)

Suomi on UEFA:n johtava drop out -maa ikäluokissa U13-18. - - mentoroinnin tarkoituksena on pyrkiä kehittämään valmennusta ja toimintaa 02-05 ikäluokissa. Ikäluokissa joissa drop out on Suomen tasolla todella suurta. (Jalkapallohanke)

Hakemuksissa esitettiin varsin yleisesti, että organisoidun liikunnan lopettaminen johtaa kokonaisliikunta-aktiivisuuden vähenemiseen. Tämä on seuratoimijoiden näkökulmasta ymmärrettävää, vaikka Airan ym. (2013) ja Merikiven ym. (2016, 84) mukaan aiempi organisoidun liikunnan harrastaminen näyttäisi jossain määrin johtavan omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen myöhemmällä iällä. Sen sijaan on yllättävää, että hyvin yleisesti hakemuksissa nähtiin nuoren seuraharrastamisen lopettamisen olevan yhteydessä nuoren syrjäytymiseen.

Tavoitteena on myös ehkäistä "drop outia" ja syrjäytymistä pitämällä lapset ja nuoret kiinni toiminnassa myös urheilu-uran päätyttyä. (Jalkapallohanke)

Pudotessaan esimerkiksi joukkueesta nuori on helposti jopa syrjäytymisvaarassa. (Yleisurheiluhanke)

Organisoituun liikuntaan osallistuneilla on havaittu olevan korkeampi koulutusaste ja korkeampi sosioekonominen asema aikuisuudessa kuin seuratoimintaan osallistumattomilla (Koivusilta, Nupponen & Rimpelä 2012). Tutkimusnäyttöä organisoidun liikunnan lopettamisen ja syrjäytymisen välillä ei kuitenkaan juuri löydy. Esimerkiksi Lahden (2006) mukaan urheiluharrastuksen lopettaminen ei kasvata nuoren syrjäytymisriskiä, erityisesti mikäli nuori itse on saanut vaikuttaa lopettamispäätökseen.

Isossa osassa hakemuksista drop out -ilmiö nähtiin seuran omasta kontekstista, eli kyseisessä urheiluseurassa harrastamisen lopettamisena. Poikkeuksia kuitenkin löytyi aineistosta. Erityisesti hankkeissa, joissa tehtiin yhteistyötä muiden seurojen kanssa, nähtiin ilmiö laajemmin, ja nuoren siirtyminen omasta seurasta "kilpailevaan" seuraan esimerkiksi lajinvaihdon myötä ei näyttänyt pelkäävän negatiivisena asiana.

Nuorten yhdessäolo ja tutustuminen yli lajirajojen rikastuttaa ja toisaalta myös edesauttaa sitä, ettei omaan lajiin kyllästyminen välttämättä aiheuta liikunnasta luopumista. Siellä toisessa seurassahan voisi kuitenkin olla kivaa harrastaa, ja sinne on näin helppo siirtyä! (Soutuhanke)

Seuratukea hakevat liikunta- ja urheilujärjestöt erittelivät lukuisia eri syitä seuran tämänhetkisellem drop out -ilmiölle. Useampia mainintoja saivat muun muassa liiallinen kilpailullisuus ja vaatimustaso, liikunnan yksipuolisuus, harrastukseen kyllästyminen, korkeat kustannukset ja heikot tai puuttuvat harrastusmahdollisuudet tietyssä ikävaiheessa tai tietyllä tasolla. Seurojen havaitsemat drop out -syyt ovat melko pitkälti yhteneviä (luvussa 5 esitettyjen) tutkimuskirjallisuudessa esiintyvien syiden kanssa. Korkeiden kustannusten ja olosuhdeongelmien yhteydestä liikunnasta luopumiseen on kirjallisuudessa ristiriitaista näyttöä, mutta toisaalta molempien on havaittu olevan erittäin merkittäviä esteitä liikuntaharrastuksen aloittamiselle. Liikunta- ja urheiluseurojen toimihenkilöt arvottavat tietyn taitotason tai ikäryhmän heikot harrastusmahdollisuudet seuran toiminnassa merkittäväksi drop out -syyksi, sillä kuten aiemmin jo havaittiin, näkevät seuratukea hakevat liikuntaseurat hyvin usein drop out -ilmiön omasta näkökulmastaan liikunnan lopettamisena kyseisessä seurassa. Näin ollen naapuriseuraan tai toiselle paikkakunnalle siirtyneet harrastajat voidaan nähdä ”drop outeina”.

Pääosin hakemuksissa mainitut tekijät lopettamissyiden taustalla ovat seuran sisäisiä kehityskohteita, joita hankkeessa lähdetään kehittämään.

Seuran toiminta ei ole kuitenkaan pysynyt täysin mukana voimakkaassa sekä nopeassa jäsenkasvussa ja tämän vuoksi harrastamisen laatu on hieman kärsinyt itse harrastajille. Tähän haluamme puuttua ajoissa, ettei harrastusinto lopahda ja vältämme drop-out-ilmiön syntymisen eri ryhmissä. (Salibandyhanke)

Jonkin verran seuratukeyhakemuksissa esiintyi kuitenkin näkökanta, jonka mukaan liikunnasta luopuminen johtuu seuran ulkoisista tekijöistä, joihin järjestön on vaikeaa puuttua.

Osa lapsista ovat kyllästyneet johonkin liikuntamuotoon, enemmän kotitehtäviä koulussa, kaverit ja on olemassa paljon muuta tekijää josta lapset lopettavat säännöllisen liikunnan harrastamista. - - Digitalisointi ja lisääntynyt sosiaalisen median käyttö nykyään vaikuttavat nuorisoon ja heidän arjen sujumista. (Eilajikeskeinen hanke)

Vaikka noin joka kolmannessa seuratuksihankkeessa asetettiin drop outin vähentäminen tavoitteeksi, vain pienessä osassa hakemuksista eriteltiin tarkemmin, miten tavoitteen toteutumista aiotaan mitata. Tämä on ristiriitaista seuratuksen hakuohjeiden (OKM 2016) kanssa, joissa hankkeelle edellytetään selkeitä, realistisia ja mitattavia tavoitteita. Sama problematiikka toistui hyvin yleisesti seuratuksihankkeissa, eikä se ollut vain drop out -ilmiöön keskittyvien hakemusten ongelma.

Niissä hankkeissa, joissa mittari drop out -ilmiön vähenemiseen esitettiin, pyrittiin esimerkiksi alentamaan harrastajien vuotuista drop out -prosenttia tietyssä ikäluokassa tai yksinkertaisesti vähentämään lopettavien nuorten määrää.

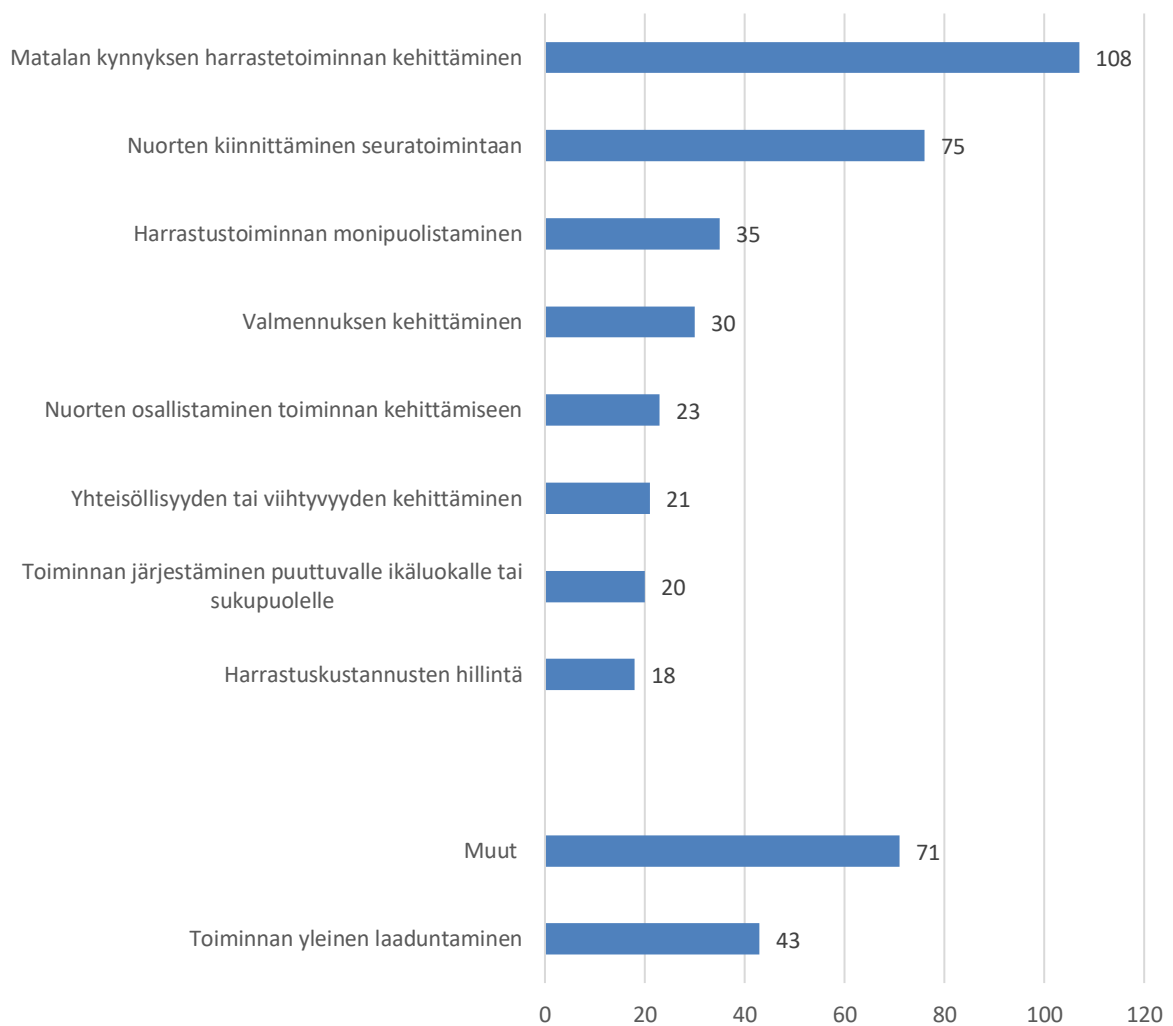
Drop outin ehkäisemisen osalta tilannetta arvioidaan suoraan vuosittaisia drop out prosentteja vertailemalla (arvioinnit syksyllä 2018 ja 2019). (Pesäpallohanke)

Miten paljon joukkueissa lopettamista harkitsevat jatkavat toimintaa tämän avulla (kysely)? Määrätavoite 25 (Jalkapallohanke)

6.2 Drop out -ilmiön vähentämiseen tähtäävät toimenpiteet

Vuosien 2016–2017 aikana drop outin vähentäminen oli tavoitteena 274 hankkeessa, joille myönnettiin seuratoiminnan kehittämistukea. Näistä hankehakemuksista analysoitiin luokittelumenetelmällä erilaisia toimenpiteitä, joiden avulla tähän tavoitteeseen pyrittiin pääsemään. Osassa hankkeista oli vain yksi toimenpide, jolla drop out -ilmiötä pyrittiin vähentämään, osassa taas useampia. Yhteensä erilaisia luokkia löytyi 21 kappaletta. Kun

toimenpiteet, joita esiintyi maksimissaan 10 hankkeessa, yhdistettiin ”muut”-luokaksi, päästiin lopulliseen luokitusjakoon, joka esiintyy kuviossa 13. Lisäksi 43 hanketta luokiteltiin ”toiminnan yleiseen laaduntamiseen”. Näistä hakemuksista valtaosassa ei eritelty tarkemmin toimenpiteitä, millä esitettyyn tavoitteeseen aiotaan päästä. Lisäksi muutamasta hakemuksesta oli mahdotonta eritellä, mitkä kehittämistoimenpiteet tähtäävät juuri drop out -ilmiön vähentämiseen, ja mitkä muihin hakemuksessa esitettyihin tavoitteisiin.

KUVIO 13. Drop out -ilmiötä vähentävät toimenpiteet seuratuksi hankkeissa vuosina 2016–2017.

Kaksi toimenpidettä erottautui selvästi muista. Selvästi yleisin keino vähentää liikunnan drop outia oli kehittää matalan kynnyksen harrastetoimintaa seurassa. Tätä esiintyi yhteensä 108 hankkeessa. Toinen yleinen keino hillitä liikunnasta luopumista oli kiinnittää nuoret osaksi seuratoimintaa esimerkiksi valmentajaksi, ohjaajaksi tai tuomariksi. Seuratoimintaan kiinnittämistä esiintyi hieman useammassa kuin joka neljännessä drop out -hankkeessa (75 kpl). Harrastustoiminnan monipuolistamisen avulla pyrittiin vähentämään drop out -ilmiötä 35 hankkeessa. Monipuolisempaan harrastustoimintaan päästiin muun muassa oheisharjoittelua kehittämällä tai uusia liikuntamuotoja lisäämällä. Valmennusta kehittämällä pyrittiin vähentämään drop outia 30 hankkeessa. Tähän luokkaan sisältyi muun muassa hankkeita, joissa pyrittiin nostamaan valmentajien koulutustasoa, kehittämään yksilöllistä valmentautumista tai kehittämään liikkujan / urheilijan polkua seurassa.

Nuorten osallistaminen toiminnan kehittämiseen oli omana luokkana tavoite-erittelyssä (ks. luku 6.1.1), mutta sen avulla pyrittiin myös estämään drop out -ilmiötä 23 seuratukihankkeessa. Yhteisöllisyyden ja/tai viihtyvyyden kehittäminen oli keino pitää nuoria mukana liikunnassa yhteensä 21 hankehakemuksessa. Yksi vähemmän oli hankkeita, joissa drop out -ilmiötä kitkettiin järjestämällä toimintaa kohderyhmälle, jota seura ei ollut aikaisemmin huomionnut. Tyypillisesti hankkeissa oli havaittu, että vanhin juniori-ikäluokka on vaarassa jäädä tyhjän päälle, mikäli uutta ryhmää ei perusteta. Viimeisenä toimenpiteenä, joka sai yli 10 mainintaa hankehakemuksissa, oli harrastuskustannusten hillintä, jolla pyrittiin vähentämään drop outia 18 seuratukihankkeessa vuosina 2017–2018.

Muut -luokka käsittää yhteensä 13 erilaista toimenpidettä, jotka saivat korkeintaan kymmenen mainintaa hankehakemuksissa. Näitä olivat (kappalemäärä suluissa) harrastustoiminnan laajentaminen ympärivuotiseksi (10), perheliikunnan kehittäminen ja vanhempien sitouttaminen (9), muiden lajien drop out -liikkuville toiminnan järjestäminen (8), eri harrastusryhmien välisen kuilun pienentäminen (8), harrastuksen ja opiskelun yhdistäminen (7), lajiesittelyt ja oman lajin löytyminen (7), tasoryhmien/kakkosjoukkueen perustaminen (6), drop out -vaarassa olevien nuorten tunnistaminen (5), vaihtoehtoisten harrastusryhmien lisääminen (4), asenteisiin vaikuttaminen (3), mahdollisuus aloittaa myöhemmin (2), loukkaantumisten ehkäiseminen (1) ja varustehankinnat (1).

6.2.1 Matalan kynnyksen harrastetoiminnan kehittäminen

Selkeästi eniten, yhteensä 108 eri hankkeessa, drop outia pyrittiin vähentämään kehittämällä matalan kynnyksen toimintaa ja perustamalla harrasteliikunnan joukkueita tai ryhmiä. Hankkeissa tarjottiin mahdollisuutta harrastaa niille lapsille ja nuorille, joilla ei ole kiinnostusta tai mahdollisuutta harrastaa sitoutumista ja tavoitteellista harjoittelua vaativissa kilparyhmissä esimerkiksi ajanpuutteen tai heikomman taitotason takia. Harrastuksen lopettamiselle tarjottiin vaihtoehtona siirtymistä kaikille avoimiin harrasteryhmiin, joissa kilpailullisuuden merkitys oli pieni tai olematon.

Harrastetason liikuntamahdollisuuksien kehittäminen voidaan nähdä hyvänä keinona drop out -ilmiön vähentämiseen, sillä kuten luvussa 5.2.1 havaittiin, ovat sekä tunne omasta kyvyttömyydestä että liiallinen kilpailullisuus yhteydessä liikuntaharrastuksen lopettamiseen. Tunne oman taitotason riittämättömyydestä korostuu Butcherin ym. (2002) mukaan drop out -syyinä erityisesti harrastetason liikkujilla ja niillä, jotka ovat ehtineet harrastaa lajia alle vuoden.

Pyritään muodostamaan harrastajaryhmä(t), joissa olisi mukana pelaajia, jotka eivät enää halua pelata jääkiekkoa kilpailumielessä, mutta voisivat jatkaa lajin harrastamista muutaman kerran viikossa harrastemielessä. Kohderyhmänä erityisesti 12-16 vuotiaat, jääkiekon pelaamisen lopettamassa olevat nuoret. (Jalkapallohanke)

Useimmiten matalan kynnyksen ryhmiä perustettiin nimenomaan sille ikäryhmälle, jossa lajista putoamista on tapahtunut eniten. Osassa hankkeista tavoitteena oli kuitenkin laaja-alaisempi harrastetoiminnan kehittäminen. Näissä hankkeissa haluttiin luoda seuran kilpatoimintapolun rinnalle harrasteliikkujan polku, jossa jo nuorimmissa ikäluokissa harrastaja voi valita tavoitteellisemmän harrastuksen ja ei-kilpailullisen harrastuksen väliltä.

(Seuran) on tarkoitus kehittää ympärivuotinen harrastepolku, mikä mahdollistaa kaikenikäisille suunnitelmallisen, edullisen ja hauskan harrastemahdollisuuden

hyvän ohjaajan vetämänä. Hanke keskittyy pääosin lasten ja nuorten aktivoimiseen ja drop-outin ehkäisemiseen. (Jalkapallohanke)

Matalan kynnyksen ryhmiä ei tarjottu ainoastaan lopettamista harkitseville harrastajille, vaan useassa hankkeessa mukaan aiottiin rekrytoida myös uusia harrastajia. Esimerkiksi maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria haluttiin saada mukaan harrasteryhmiin, ja Zacheuksen (2013) mukaan matalan kynnyksen liikuntaryhmät ovatkin parhaita tapoja lisätä maahanmuuttajien ja kantaväestön välistä yhteenkuuluvuutta. Lisäksi harrasteryhmät nähtiin hyvänä mahdollisuutena houkutella aiemmin lopettaneita pelaajia takaisin seuran toiminnan pariin. Butcherin ym. (2002) mukaan noin 10 % drop out -nuorista palaa 1–6 vuoden aikana takaisin lopettamaansa harrastukseen. Hankkeissa pyrittiin usein tiiviiseen yhteistyöhön kilparyhmien ja harrasteryhmien välillä sekä mahdollistamaan harrastajien vaihtaminen rennommasta harrasteryhmästä tavoitteellisempaan kilparyhmään tai päinvastoin.

12-19 vuotiaiden ryhmissä osa lisäyksestä on täysin uusia harrastajia, osa jo lopettaneita harrastajia ja osa tällä hetkellä ikäkausijoukkueissa pelaavia nuoria, joille koripallon lopettamisen vaihtoehdoksi tarjoamme mahdollisuutta jatkaa harrastusta ei-kilpailullisessa ryhmässä. (Koripallohanke)

6.2.2 Nuorten kiinnittäminen seuratoimintaan

Toiseksi eniten seuraturkihankkeissa esiintynyt drop out -ilmiön vähentämiseen tähtäävä toimenpide oli nuorten kiinnittäminen seuratoiminnan pariin. Näitä hankkeita oli kahden vuoden aikana yhteensä 75 kappaletta. Harrastajia ohjattiin erityisesti nuorempien lasten liikuntaryhmien ohjaajiksi tai valmentajiksi. Joukosta löytyi myös useita hankkeita, joissa lopettamista harkitsevia nuoria suunnattiin toimitsijan ja/tai tuomarin uralle sekä tekemään hallinnollisia töitä seurassa. Seuratyötä tekevien nuorten haluttiin jatkavan lajin parissa, vaikka he eivät enää tähtäisi kilpauralle. Lajiyhteisössä mukana olemisen nähtiin pitävän yllä kipinää harrastamiseen. Liikunnallisen elämäntavan säilymisen ohella nuorten toivottiin oppivan seuratyön kautta taitoja, joita he tarvitsevat tulevaisuudessa muun muassa työelämässä.

Tiirikaisen ja Konun (2013) mukaan nuorten liikuntaharrastuksen lopettamisaikomuksia vähentää tunne siitä, että harrastus on merkityksellinen ja siitä voi olla hyötyä tulevaisuudessa.

Hankkeen avulla nuoret valmentajat oppivat sosiaalisia taitoja, pedagogisia taitoja, johtamiskykyä, organisoimiskykyjä. Nuoret oppivat myös kantamaan vastuuta joukkueesta sekä saadaan paremmin sitoutumaan seuraan. Murrosiässä ja sen jälkeen monella nuorella loppuu harrastaminen, mutta valmentamisen ansiosta he voivat jatkaa lajin parissa. Hankkeen avulla voidaan siis vähentää mahdollisesti myös drop out -ilmiötä seurassamme. (Salibandyhanke)

Osa taas kaipaa muunlaisia motivaattoreita, kuten muiden auttaminen tai yhteisön tärkeäksi jäseneksi kuuluminen. Tästä syystä koemme ohjaajapolun rakentamisen olevan erinomainen keino vähentää murrosikäisten drop-outia. (Taekwondo-hanke)

Drop out -ikäisille nuorille tarjottiin useassa hankkeessa seuratyöhön johtavia koulutusmahdollisuuksia, kuten ohjaaja- ja valmentajakoulutuksia. Monesti tarkoituksena oli luoda pelaajapolun rinnalle seuratyöntekijän polku tai kehittää nykyistä toimintaa niin, että se mahdollistaa seuratyön tekemisen oman harrastuksen ohella. Nuorten haluttiin oivaltavan, että lajin parissa voi nousta huipulle myös muulla tavalla kuin pelaajana.

...keskitytään myös tarjoamaan seurojen nykyisille pelaajille omaa ”urapolkua” pelaajauran rinnalle tai sen jälkeiseen aikaan (pelaaja-valmentaja, pelaaja-tuomari, pelaaja-seuratoimija ja niin edelleen). Tavoitteena on kiinnittää lapsia ja nuoria seuratoimintaan niin, että nämä löytävät itselleen myös toisen uran ja kokevat kuuluvansa yhteisöön, vaikka pelaaminen loppuu. (Jalkapallohanke)

Nuorten motivaatiota seuratyön tekemistä kohtaan pyrittiin nostamaan koulutusten ohella muun muassa maksamalla ohjauksista ja muusta seuratyöstä korvausta. Oman seuran parissa toimiminen nähtiin myös erinomaisena mahdollisuutena kartuttaa työkokemusta. Lisäksi

seuratyön tekemisen on havaittu kasvattavan nuoren sosiaalista pääomaa (Kay & Bradbury 2009).

6.2.3 Harrastustoiminnan monipuolistaminen

Monipuolisen ja lajirajoja rikkovan toiminnan on havaittu innostavan lapsia ja nuoria (Tiirikainen & Konu 2013), ja sen luoman liikkumisen ilon voi nähdä vähentävän sisäisistä syistä johtuvaa drop outia. Useiden liikuntamuotojen harrastamisen on havaittu olevan suotuisaa liikunnallisen elämäntavan muodostumisessa (Côté, Baker & Abernethy 2007). Seuratukihankkeissa harrastustoiminnan monipuolistamista aiottiin hyödyntää vuosina 2016–2017 varsin laajasti drop out -ilmiön vähentämistarkoituksissa, yhteensä 35 hankkeessa. Keinoja monipuolistamiseen oli useita, ja niitä esiintyi melko tasaisesti seuraturahakemuksissa.

Harrastetoiminnan monipuolistaminen toteutettiin monessa hankkeessa yhteistyön avulla. Lajirajoja rikkovaa yhteistyötä tehtiin sekä muiden seurojen kanssa että seuran sisäisesti eri lajijaostojen tai harjoitusryhmien välillä. Yhteistyön uskottiin hyödyttävän sekä seuraa että harrastajia.

Järjestetään joka vuosi syysleiri pyöräilijöiden, triathlonistien, melojien, ampumahiihtäjien ja hiihtäjien kanssa oppiaksemme toisiltamme ja tehdäksemme lajikokeiluita! - - Tämän lisäksi rohkaisemme junioreitamme harrastamaan rinnalla muita lajeja. (Soutuhanke)

Tämä tarkoittaa useamassa lajissa joukkueiden harjoitusten osittaista yhdistämistä ja siirtämistä illoista iltapäiviin jolloin lapsille ja vanhemmille jää yhteistä aikaa. Samalla saadaan tehostettua urheilupaikkojen ja -salien käyttöä, vapauttamalla ilta-aikoja. Tällä tavalla lasten ja nuorten ei tarvitse tehdä lajivalintaa varhaisessa vaiheessa ja näin ehkäisemme drop out -ilmiötä. (Eilajikeskeinen hanke)

Eräs keino lisätä monipuolisuutta nuorten harrastustoimintaan oli lisätä lajiharjoittelun oheen erilaisia oheisharjoittelumuotoja. Tarkoituksenmukaisen oheisharjoittelun on havaittu muun muassa ehkäisevän loukkaantumisia ja parantavan kehonhallintaa (Mandelbaum ym. 2005; Polsgrove, Eggleston, & Lockyer 2016), mutta sen drop out -ilmiötä vähentävästä vaikutuksesta ei ole näyttöä. Tutkimustiedon valossa liian nuorena aloitettu ja harrastuksen sitouttavuutta lisäävä oheisharjoittelu saattaa tehdä harrastuksesta nuorten mielestä liian kilpailullista, ja siten jopa lisätä drop out -ilmiötä (Wall & Côté 2007; Fraser-Thomas, Côté & Deakin 2008). Hankehakemuksissa oheisharjoittelun tuoman monipuolisuuden nähtiin kuitenkin innostavan nuoria, ja siten vähentävän lopettamisajatuksia.

Toiminta tarjoaa nuorille lisää liikuntamahdollisuuksia, jotka tukevat sekä harrastus-, että kilpailutoimintaa. Oheisharjoittelu tuo judon harrastamiseen lisää monipuolisuutta ja sitä suunnataan erityisesti sellaisille, joilla on vaarana liikunnan kokonaan lopettaminen. (Judohanke)

Nuorille pyrittiin järjestämään seuratukihankkeissa muiden lajien lajikokeiluja oman lajin harjoitusten oheen. Lajikokeilujen tavoitteena oli esimerkiksi nostattaa harrastajien välistä yhteishenkeä tai tarjota nuorelle mahdollisuus löytää uusi mieluinen liikuntamuoto. Hakijatahot halusivat osoittaa, etteivät näe muita harrastuksia uhkana nykyiselle harrastukselle. Nuoruuden monilajisuudesta on havaittu olevan hyötyä myös kilpailumielessä erityisesti lajeissa, jotka eivät vaadi esimerkiksi taitoluistelun tai voimistelun tavoin poikkeuksellisen aikaista erikoistumista. (Côté, Baker & Abernethy 2007.)

Uusiin liikuntamuotoihin tutustuttamisen tavoitteena on myös houkutella uimareita jatkamaan urheilua nykyistä pidempään joko kilpa- tai kuntourheilun parissa ja välttämään drop out -ilmiötä. Tällä hetkellä uimarit usein lopettavat harrastuksensa valitettavan nuorina. (Uintihanke)

Seuratukihankkeissa aiottiin myös lisätä uusia liikuntamuotoja seuran palvelutarjontaan drop outin vähentämiseksi. Tätä tapahtui erityisesti aikaista erikoistumista vaativien lajien seuroissa, joissa kaikki harrastajat eivät pysty osallistumaan (tai eivät halua osallistua) sitoutumista

vaativaan kilpalajin toimintaan. Butcherin ym. (2002) tutkimuksen mukaan yli puolet liikuntalajin lopettaneista nuorista aloittaa jonkun toisen lajin lopettamista seuraavan vuoden aikana, joten näin ollen vaihtoehtoisen liikuntalajin tarjoaminen saattaa olla toimiva keino vähentää drop out -ilmiötä. Seuratukihankkeissa lopettamista harkitsevia liikkujia pyrittiin ohjaamaan muihin liikuntamuotoihin, joiden harrastaminen onnistuu pienemmällä sitoutumisella. Monessa tapauksessa nämä uudet liikuntamuodot syntyivät nuorten omasta toiveesta.

Yläkouluun on siirtymässä ensi syksynä suuri ikäluokka ja pelkäämme menettävämme sen myötä lisää harrastajia. Moni lopettanut nuori onkin tiedustellut mahdollisen Team Gym -ryhmän perustamista ja osoittanut kiinnostuksensa sellaista kohtaan. (Voimisteluhanke)

Kaikista kokonaisvaltaisinta monipuolistamista esiintyi hankkeissa, joissa aiottiin muodostaa monilajisia matalan kynnyksen harrasteryhmiä. Monilajisen harjoittelun nähtiin olevan erityisen mielekäästä nuorille, jotka eivät halua kilpailla jossain tietyssä lajissa. Monilajisissa harrastusryhmissä nähtiin myös lajikokeilujen tavoin mahdollisuus löytää nuorelle se kaikista mieluisin liikuntamuoto, jota voi myöhemmin tulla tekemään yksin tai ohjatusti.

Edullinen harrastus järjestetään monilajikerhossa, joka sisältää salibandya, futsalia sekä muita talvisesongin soveltuvia lajeja. Tämä toteutetaan hankkeen alussa sovittavan lajien välisen yhteistyön kautta niin, että kolmea-neljää lajia harrastettaisiin kutakin kerran-kaksi kuukaudessa, joissa jokaisella kerralla on vetäjät kyseisen lajin parista. Drop out-ilmiöön pyrimme vastaamaan järjestämällä vastaavanlaista monilajikerhoa kysynnän mukaan myös nuorille. (Ei-lajikeskeinen hanke)

6.2.4 Valmennuksen kehittäminen

Seuratukihankkeissa valmennuksen kehittäminen oli neljänneksi eniten esiintyvä keino vähentää liikunnasta luopumista (yhteensä 30 hankkeessa). Drop out –ikäisiä nuorten harrastusryhmien ohjaajien ja valmentajien kouluttaminen oli aineistossa ylivoimaisesti eniten esiintynyt tapa kehittää valmennusta. Pääasiassa valmentajille tarjottiin ohjaus- ja lajitaitoja kehittävää koulutusta (mm. lajiliiton tarjoamat koulutukset). Valmentajien keskuudessa lajiliittojen tasokoulutuksia pidetään suuressa arvossa, sillä Blomqvistin, Häyrisen ja Hämäläisen (2012, 35) selvityksessä yli puolet (51 %) kyselyyn vastanneista valmentajista piti koulutuksia erittäin tärkeinä ja vain 9 % vastaajista ei nähnyt niitä merkittävinä valmentajan työnsä kannalta. Valmennuskoulutusta saaneiden valmentajien on havaittu olevan kouluttamattomia ohjaajia edellä sekä valmennustehokkuuden (esimerkiksi motivointi ja opetustekniikat) että johtamiskäyttäytymisen (esimerkiksi positiivisen palautteen antaminen ja tilannetaju) osalta (Sullivan, Paquette, Holt & Bloom 2012). Seuratukihankkeissa koulutettujen valmentajien pitämien harjoitusten odotettiin olevan kokonaisvaltaisesti laadukkaampia ja sitä kautta harrastajille mielekkäämpiä, mikä vähentäisi nuoren lopettamisajatuksia. Lajikoulutuksen ohella muutamassa hankkeessa valmentajia pyrittiin kouluttamaan nimenomaan drop out -ilmiön ehkäisyn osaajiksi.

Osallistua aktiivisesti joukkueiden ohjaus- ja valmennustoiminnan ohjaamiseen ja kehittämiseen tavoitteenaan antaa ohjaajille ja valmentajille paremmat työkalut valmennukseen varmistaakseen kaikille harrastajille mielekkään ja motivoivan harrastusympäristön -> pienempi drop out. (Ei-lajikeskeinen hanke)

Lopettamispäätökseen vaikutetaan jo varhaisessa vaiheessa mm. kouluttamalla erityisesti valmentajia dropoutin tunnistamiseksi. (Voimisteluhanke)

Pitkällä tähtäimellä sitoutuneen ja yhteistyökykyisen valmentajan kanssa muodostunut läheinen valmennussuhde lisää urheilijan sisäistä motivaatiota (Adie 2010), joka taas vähentää liikunnan drop out -ilmiötä. (García Calvo 2010). Seuratukihakemuksissa motivoituneen ja pitkäaikaisen valmennussuhteen nähtiin tuovan lapsen harrastukseen jatkuvuuden ja turvallisuuden tunnetta.

Kouluttamisen ohella valmentajia pyrittiin tukemaan ja sitouttamaan myös muilla tavoilla. Valmentajia sitoutettiin toimintaan muun muassa tukemalla valmentajien yhteishenkeä ja kehittämällä ohjaajien harrastusmahdollisuuksia seurassa. Uusia valmentajia rekrytoimalla hillittiin valmentajille kohdistuvaa kuormitusta. Muutamassa hankkeessa palkattiin valmennuspäällikkö tukemaan vapaaehtois pohjalla toimivia ohjaajia ja valmentajia.

Kokemuksemme ovat osoittaneet, että harrastejoukkueiden pelaajien pitäminen mukana toiminnassa on erityisen haastavaa. Ikävä kyllä suurimpana syynä näemme, että pojat eivät monesti saa perheiltään riittävää tukea ja kannustusta harrastamiselle. - - Harrastejoukkueiden valmentajien tehtävät ovat tästä syystä monesti moninaisempia verrattuna perinteisten vapaaehtoisten pyörittämien kilpajuniorijoukkueiden valmentamiseen. Harrastejoukkueiden vapaaehtoisvalmentajat tarvitsevat tästä syystä myös enemmän tukea ja myös heidän motivointinsa tulee kiinnittää enemmän huomiota. Monesti myös harrastejoukkueissa tarvitaan vapaaehtoisvalmentajia määrällisesti myös enemmän kuin kilpajoukkueissa, mikä kuormittaa vapaaehtoisten rekrytointia. Valmennuspäällikön palkkaus ratkaisisi monia näistä haasteista pystyessämme resursoimaan niiden hoitamiseen päätoimisen henkilön (Salibandyhanke)

Huippu-urheilun muutostyöryhmän työ urheilijan polkuineen näkyi selvästi myös seuraturkihakemuksissa, sillä useammassa hakemuksessa pyrittiin kehittämään valmennusta yksilökeskeisemmäksi suunnittelemalla henkilökohtaisia liikkujan polkuja seurassa. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen (2018) mukaan nuoret etenevät urheilijan polulla yksilöllisten taipumustensa ja harjoitustaustansa mukaisesti, mutta polku kertoo konkreettisesti, mitä harjoitusmääriä, taitoja ja valmennuksen sisältöjä eri ikävaiheissa tulisi olla. Yksilöllisen valmennuksen on havaittu vähentävän drop out -ilmiötä (Fraser-Thomas ym. 2008; Tiirikainen & Konu 2013). Seuratukihakemuksissa yksilöllisesti suunnitellun harrastajapolun nähtiin vähentävän lopettamisajatuksia tarjoamalla jokaiselle harrastajalle mahdollisuuden harrastaa lajiaan mielekkäällä tavalla.

Tarjota harrastajille ja valmennusryhmäläisille mahdollisuus edetä omalla voimistelijanpolullaan ja samalla välttyä mahdollisilta drop out- ilmiöiltä.

Voimistelijanpolulla seuran tarjoamat mahdollisuudet tulevat paremmin vanhempien tietoon alusta alkaen ja valmentajat osaavat ohjata harrastajia heitä kehittäväälle ja motivoivalle voimistelijanpolulle ottaen huomioon ikä, taitotaso, motivaatio, perheen taloudellinen tilanne tai muut harrastukset. (Voimisteluhanke)

Varsinaisesti valmennuksen sisältöä kehittämällä drop outia pyrittiin vähentämään vain muutamassa seuraturkihankkeessa. Näissä hankkeissa pyrittiin muun muassa saamaan harjoituskerroista pelinomaisempia tai enemmän yksilöllistä palautetta sisältäviä. Joukossa oli kuitenkin myös innovatiivisempaa valmennuksen kehittämistä, ja yksittäisissä hankkeissa pyrittiin lisäämään muun muassa psyykkistä valmennusta tai aloittamaan pelaajien ja valmentajien mentoritoiminta seurassa.

6.2.5 Nuorten osallistaminen toiminnan kehittämiseen

Osallisuus on merkittävä voimavara, joka syntyy yksilön kokemuksena. Osallisuuden voi tuntea voimaannuttavana ja omakohtaisena kokemuksena ja se ilmenee parhaiten silloin, kun ihminen kokee kuuluvansa johonkin yhteisöön, jossa tulee kuulluksi ja joka tukee oman identiteetin rakentumista ja eheyttä. (Rouvinen-Wilenius & Koskinen-Ollonqvist 2011, 50.) Nuorten kuuleminen harrastuksen sisällön osalta on tärkeää drop out -ilmiön vähentämisessä, sillä kuten luvussa 5.2.1 havaittiin, ovat sekä autonomian tunteen puuttuminen että vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys yhteydessä harrastuksen lopettamiseen. 23 seuraturkihankkeessa aiottiin vähentää drop outia osallistamalla nuoria toiminnan kehittämiseen.

Osallistamista aiottiin useimmiten toteuttaa niin, että nuoret pääsisivät joko osittain tai kokonaan vaikuttamaan oman harrastusryhmänsä aikatauluihin ja/tai sisältöihin. Tällä pyrittiin saamaan harjoituskerroista mielekkäämpiä, ja siten innostavampia. Nuorten osallistamiseen tähdättiin erityisesti matalan kynnyksen ryhmissä, jotka oli usein jo itsessään perustettu drop out -ilmiön vähentämiseksi. Itseohjautuvan liikuntaharrastuksen uskottiin myös opettavan nuoria ottamaan vastuuta omasta liikkumisestaan, ja sitä kautta suuntaavan kohti liikunnallista elämäntapaa, vaikka ohjattu seuraharrastaminen myöhemmässä ikävaiheessa loppuisikin.

Lisäksi uudet tai mahdollisesti lajin jo kertaalleen lopettaneet lajin pariin palaavat ovat todennäköisemmin kiinnostuneita oma-ehtoisesta harrastekoripallosta, jossa he itse saavat omista lähtökohdistaan käsin vapauden ideoita omaa toimintaansa ja päättää annetuissa raameissa heitä koskevista asioista. (Koripallohanke)

Osan toiminnasta on tarkoitus tapahtua ilman ohjaajaa ja kustannuksia, jotta opitaan ottamaan vastuuta omasta harjoittelusta ensin yhdessä ja myöhemmin itsenäisesti. (Judohanke)

Muutamassa hankkeessa nuoria aiottiin osallistaa laajemmin seuran palvelutarjonnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Kehittämistyössä mukana olevien nuorten haluttiin oppivan vaikuttamista itseään ja yhteisöä koskeviin asioihin. Tämä saattoi toimia myös alkusysäyksenä laajemmin seuratyöhön osallistumisessa.

Perustamme noin 20 hengen pilottiryhmän 14-16 -vuotiaista tiiviisti kilpailutoiminnassa mukana olevista nuorista, joiden kanssa yhteistyössä nuorten lähtökohdista kehitetään toimintaa suuntaan, joka paremmin huomio drop-out -ikäisten nuorten odotukset sekä valmentajien tuen ja koulutustarpeet ikäryhmää ajatellen. (Voimisteluhanke)

6.2.6 Yhteisöllisyyden tai viihtyvyyden kehittäminen

Harrastajien yhteisöllisyyteen ja viihtyvyyteen panostamalla aiottiin vähentää liikunnan drop out -ilmiötä 21 eri seuraturkihakemuksessa. Yleisimmin yhteisöllisyyttä ja viihtyvyyttä kehitettiin hankkeissa pyrkimällä uudenlaiseen ryhmäytymiseen. Nuoren nähtiin jatkavan harrastustaan todennäköisimmin harrastusporukassa, jossa samanhenkiset harrastajat ovat muodostaneet tiiviin yhteishengen.

Toisena kehittämistavoitteenamme on nuorten drop out -ilmiön ehkäiseminen. - - Pyrimme saamaan 11–18 –vuotiaiden harjoitteluun ”ME-henkeä”, järjestämällä

oheisharjoitteita, jotka tukevat perusliikuntataitojen ja –ominaisuuksien kehittymistä sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta. - - Tarkoitus olisi saada nuoret viihtymään seurassamme. (Judohanke)

Hyvä ryhmähenki ja ryhmään kuulumisen tunne edesauttavat nuoren jatkamista harrastuksen parissa (García Calvo ym. 2010) ja ne lisäävät myös liikunnasta saatavaa iloa, joka on tärkein yksittäinen drop outiin vaikuttava tekijä (ks. luku 5.2.1). Seuratukihakemuksissa nähtiin, että parhaassa tapauksessa yhteisöllisyyden kehittäminen ja ryhmäytyminen johtavat pysyviin ystävyys-suhteisiin, jotka yltyvät harrastustoiminnan ulkopuolellekin. Harrastuksen parista löytyvät kaverit ovat tärkeitä harrastuksen jatkamisen näkökulmasta (Fraser-Thomas ym. 2008) ja ne lisäävät osaltaan ryhmän sosiaalista koheesiota (Eys, Loughhead, Bray & Carron 2009).

Varsinaisen ydintoiminnan ulkopuoliset aktiviteetit ja nuorten tutustuttaminen toisiinsa ovat tehokkaita keinoja lisätä ryhmän välistä sosiaalista yhteenkuuluvuutta (Eys ym. 2009). Seuratukihankkeissa nuoria ryhmätettiin monenlaisen toiminnan avulla. Useimmiten tarkoituksena oli järjestää oman lajin ulkopuolisia aktiviteetteja, jotka olivat usein myös muuta kuin liikuntaa. Yhteisenä tekijänä aktiviteeteissa oli halu saada nuoret tekemään asioita yhdessä myös varsinaisten harjoittelukertojen ulkopuolella.

Fyysisen harjoittelun lisäksi tarkoitus on pitää noin kerran kuukaudessa ryhmäiltä, jolloin kokoonnutaan viettämään aikaa yhdessä ja keskustelemaan nuoria koskevista asioista. (Voimisteluhanke)

Joukkueiden ja seuran yhteishenkeen panostetaan järjestämällä yhteisiä leirejä sekä tekemällä yhdessä tapahtumia ja tempauksia. (Voimisteluhanke)

6.2.7 Toiminnan järjestäminen puuttuvalle ikäluokalle tai sukupuolelle

20 seuratukihankkeessa pyrittiin vähentämään seuran drop out -ilmiötä kehittämällä tietyn ikäluokan tai sukupuolen ohjattua tarjontaa. Useimmiten seura oli havainnut harrastuspolussaan ongelmakohdan, jota seuratukihankkeen avulla pyrittiin korjaamaan. Hankeseurojen nykyinen palvelutarjonta ei jostain syystä ollut aiemmin kattanut tiettyä ikäluokkaa tai tytöillä ja pojilla ei ollut erillisiä harjoitusryhmiä. Drop out -kirjallisuudessa (ks. luku 5.2.3) heikkojen harrastusmahdollisuuksien ja ohjatun liikunnan vähenemisen yhteydestä on ristiriitaista näyttöä, mutta sen sijaan ohjatun toiminnan puute lähellä omaa asuinseutua on erittäin merkittävä lasten ja nuorten liikkumista estävä tekijä. Useassa seuratukihankkeessa toiminnassa olevan kuilun nähtiin aiheuttavan liikunnasta luopumista.

Hankkeen tarkoitus on estää nuorten drop out -ilmiötä perustamalla 11-14-vuotiaille nuorille oma valmennusryhmä. Seuramme suunnistuskoulussa on ollut runsaasti 8-10-vuotiaita lapsia, jotka eivät jatka harrastusta siitä eteenpäin. Seurassa on havaittu, että ympärivuotisen toiminnan sekä laadukkaiden harjoitusten puute on esteenä nuorten ryhmäytymiselle ja lajin parissa säilymiselle. (Suunnistushanke)

Varsin yleisesti seuran harrastustarjontaan syntynyt puute johtui yksinkertaisesti siitä, että harrastajapohja ei mahdollistanut toiminnan järjestämistä tietyille kohderyhmälle. Tätä esiintyi erityisesti pienissä haja-asutusalueiden seuroissa. Ongelma korostui joukkuelajeissa, joissa alhaiset harrastajamäärät vaikeuttivat sarjatoimintaan osallistuvan joukkueen muodostamista. Harrastusryhmän lakkauttamisen on nähty lisäävän liikunnasta luopumista drop out -ikäisillä nuorilla (Mononen ym. 2016). Tutun harrastusporukan loppuminen saattaa ajaa myös harrastuksen parissa olevat ystävät erilleen. Fraser-Thomasin ym. (2008) mukaan parhaan kaverin kanssa samassa harrastusryhmässä liikkuvilla on pienempi todennäköisyys lopettaa harrastustaan. Seurat pyrkivät ratkaisemaan yllä esitettyä ongelmaa useassa seuratukihankkeessa yhteistyössä naapuriseurojen kanssa, esimerkiksi muodostamalla yhteisjoukkueita ongelmallisissa ikäluokissa tai lajin vähemmistösuopuolella.

Hanke vähentää drop-outia muodostamalla seurojen yhteisiä harjoitusryhmiä ja joukkueita ikäluokissa, joihin pienillä paikkakunnilla on vaikeaa saada omaa joukkuetta. Tämä mahdollistaa lajin harrastamisen aikuisikään saakka myös pienemmillä paikkakunnilla. (Pesäpallohanke)

Toinen seuratukihankkeissa esiintynyt keino muodostaa harrastusryhmiä puuttuvalle kohderyhmälle oli nuorten rekrytointiin panostamisen ja laadukkaamman toiminnan kautta kasvanut harrastajapohja. Mikäli nuoremmissa ikäluokissa olisi riittävän paljon harrastajia, uskottiin että harrastajien määrä riittäisi myös drop out -ikäluokissa liikuntaryhmän tai joukkueen muodostamiseen.

Nykyisessä tilanteessa jääkiekon ja jalkapallon harrastaminen kilpailumielessä päättyy yleensä jo C-juniori iässä - - Mikäli saamme rakennettua riittävän laajan pohjan liikunnan harrastajamääriin, pystymme järjestämään myös harrastustoimintaa kotipaikkakunnalla jopa aikuisikään saakka ja siitä edustusjoukkueisiin, harrastekiekkoon tai vaihtoehtoisesti muihin liikunnallisiin tehtäviin. (Jääkiekkohanke)

Nuoremmissa ikäluokissa on tyypillistä, että etenkin yksilölajeissa tytöt ja pojat liikkuvat samoissa ryhmissä. Murrosiässä sukupuolten väliset fyysiset erot ovat kuitenkin jo niin suuria, että samat harjoitusmenetelmät eivät välttämättä päde sekä tytöille että pojille. Krausen, Naughtonin, Bensonin ja Tibbertin (2017) mukaan 13 ikävuoden jälkeen poikien ja tyttöjen väliset fyysiset erot ovat niin merkittäviä, että erilliset harjoitusryhmät ovat perusteltuja. Temosen (2016) koululiikuntaan keskittyvässä pro gradu -tutkielmassa sekaryhmissä liikkumisessa nähtiin sekä hyviä että huonoja puolia. Sekaryhmät edesauttoivat nuorten sosiaalista kehittymistä ja kanssakäymistä, ja etenkin tytöillä kohonnut vaatimustaso saattoi edistää oppimista. Sekä tytöt että pojat näkivät kuitenkin sukupuolten välisen tasoeron liikuntakokemusta häiritseväksi tekijäksi. Lisäksi tytöt kokivat poikien seurassa enemmän suorituspainetta ja kokivat poikien käyttäytymisen häiritseväksi. (Temonen 2016.) Muutamassa seuratukihankkeessa pyrittiin perustamaan erilliset harjoitusryhmät joko tytöille tai pojille drop out -ilmiön ehkäisemiseksi.

Poikien harrastuksessa pysymisen tukemiseksi ja sen vetovoimaisuuden lisäämiseksi, pojille on suunniteltu perustettavaksi omia harjoitusryhmiä. Poikien omat harjoitusryhmät ovat uusi toimintamalli seurassamme. (Yleisurheiluhanke)

6.2.8 Harrastuskustannusten hillintä

Harrastuskustannusten hillintä osoittautui yhdeksi tärkeimmistä seuratuksihankkeiden tavoitteista. Vuonna 2016 kustannuksia hillittiin 42 %:ssa ja vuonna 2017 37 %:ssa hankkeista. Drop out -ilmiön ehkäisemisessä kustannusten vähentämisellä ei kuitenkaan ollut yhtä suurta merkitystä, ja yhteensä sitä käytettiin vuosina 2016–2017 keinona vähentää harrastuksen lopettamista ainoastaan 18 hankkeessa. Harrastuskustannusten ja drop out -ilmiön yhteydestä ei ole tutkimuksessa yksiselitteistä näyttöä (ks. luku 5.2.3), joten tältä osin seurojen voidaan nähdä olevan oikeilla jäljillä drop out -ilmiön vähentämisessä.

Pääasiassa drop out -ilmiötä vähennettiin hinnoittelun avulla tilanteissa, joissa matalan kynnyksen harrastajat ovat aiemmin joutuneet harrastamaan samalla kausimaksulla kuin aktiivisemmin harjoittelevat kilpaharrastajat, tai mikäli harrastusmaksut ovat seurassa nousseet tietyssä ikävaiheessa huomattavasti esimerkiksi siirryttäessä lasten harjoitteluryhmistä kilpavalmennukseen.

Monet harrastetasolla mieluiten pelaavat lapset ja nuoret eivät ole motivoituneet ikäkausijoukkueiden toiminnasta ja ovat pahimmassa tapauksessa sen ansiosta pudonneet kokonaan pois ohjatun jalkapallotoiminnan parista. Lisäksi joukkueiden maksut ovat muodostuneet tarpeettoman suuriksi harrastetasolla pelaavalle pelaajalle. (Jalkapallohanke)

Lapsen osallistuminen hiihtokouluun on kustannuksena usean saavutettavissa, mutta hiihtokoululle ei ole ollut kustannustehokkaasti toteutettua jatkoa. Ratkaisuna hiihtokoulun jatkoksi tarkoitettu kokovuotinen kustannustehokkaasti toteutettu ohjelma, jonka kustannukset alle 50 euroa kuukaudessa. (Alppihiihtohanke)

Kokonaisvaltaisemmin seuran harjoitusmaksuja pyrittiin hillitsemään drop out -ilmiön ehkäisemiseksi vain muutamassa hankkeessa. Tällöin kyseessä oli tyypillisesti kalliina pidettyjä lajeja, (mm. jääkiekko, tennis, keilailu), ja keinoja harrastusmaksujen pienentämiseen olivat esimerkiksi tehokkaampi kenttäkapasiteetin käyttö ja välinehankinnoissa avustaminen.

7 POHDINTA

Yksi liikuntaseurojen eriytymiselle tyypillinen piirre on, että seuroille on asetettu julkishallinnon taholta suuria odotuksia suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitämiseksi. Niiden odotetaan ottavan yhä suurempaa roolia muun muassa tasa-arvon ja suvaitsevaisuuden edistämisessä. (Ilmanen & Kontio 2003, 144.) Liikunnan drop out -ilmiön ehkäisemisen voi nähdä tällaisena yhteiskunnallisena tehtävänä, jonka edistämistä valtiohallinto haluaa tukea seuratoiminnan kehittämistuen kautta.

Liikunta- ja urheiluseurat ovat pitäneet drop out -ilmiön vähentämistä tärkeänä, sillä sitä pyrittiin vähentämään useammassa kuin joka kolmannessa tuetussa seuratukihankkeessa vuosina 2016–2017. Hankehakemuksista huomaa, että hakijatahot ovat ymmärtäneet ilmiön yhteiskunnallisen merkityksen. Vielä näkyvämmiin liikuntaseurojen edustajat uskovat seuratukea hakiessaan, että drop out -ilmiön kukistamalla tai sitä vähentämällä, pystytään kehittämään kokonaisvaltaisesti seurojen toimintaa. Seurojen toiminnassa on havaittu tietty ongelmavaihe, jossa harrastajamäärät vähenevät selvästi, ja harrastajakato saattaa esimerkiksi vaarantaa ryhmien ja joukkueiden muodostamisen vanhemmissa ikäryhmissä. Drop outia vähentämällä pyritään turvaamaan mahdollisimman laaja palvelutarjonta kaikenikäisille ja -tasoisille harrastajille.

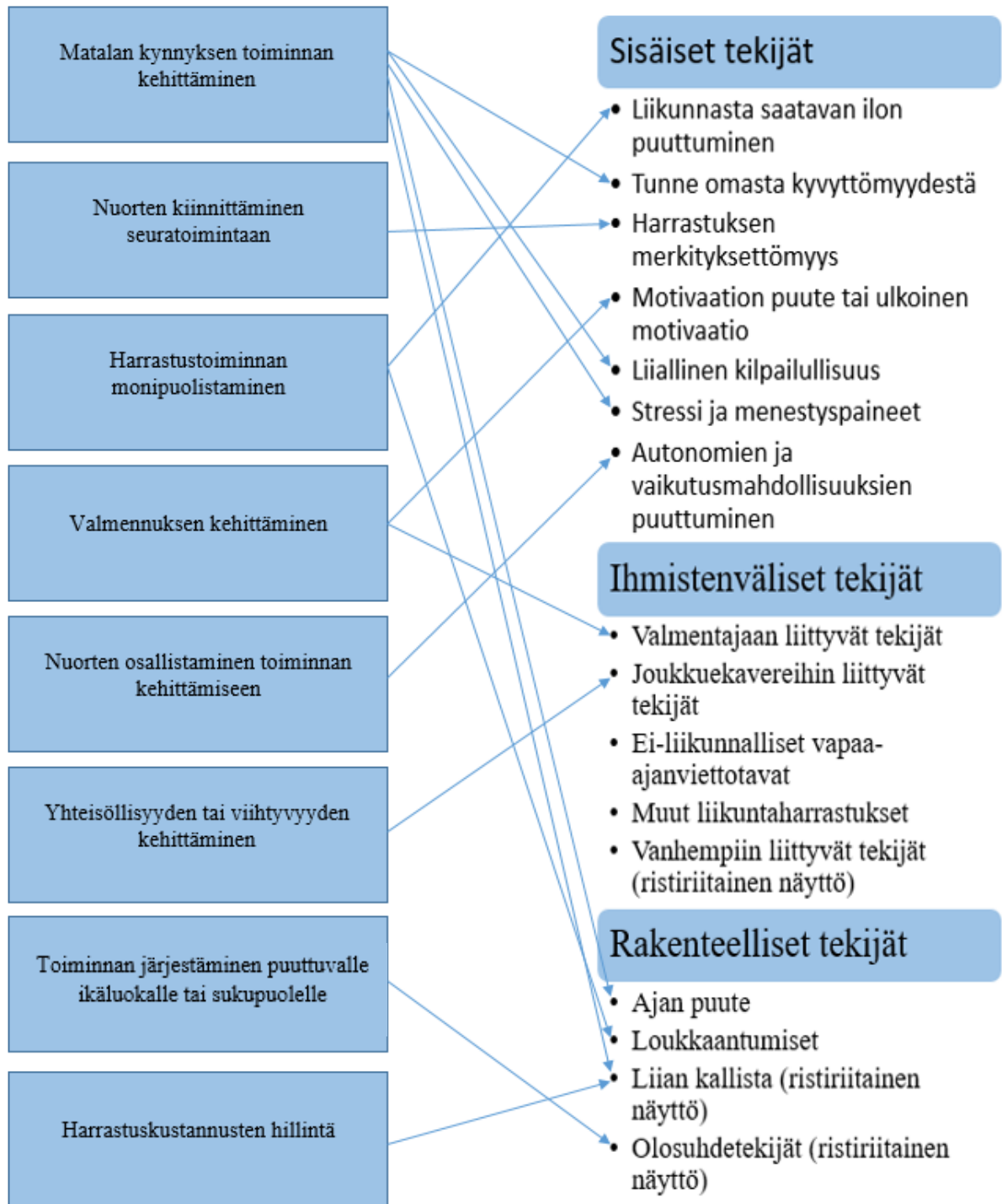
Kiinnostava havainto on, että seurojen parissa toimivat henkilöt näkevät liikuntaharrastuksen lopettamisen vahingollisena nuoren elämän kannalta. Harrastusryhmän ulkopuolelle jääminen yhdistetään jopa nuoren syrjäytymiseen, vaikka tutkimuskirjallisuus ei tätä tue. Lisäksi ohjatun liikunnan lopettamisen oletetaan johtavan kaikesta liikuntaharrastuksesta luopumiseen. Todellisuudessa valtaosa seuraliikunnan lopettaneista jatkaa kuitenkin liikkumista toisessa seurassa, lajissa tai omaehtoisesti (Butcher ym. 2002; Merikivi ym. 2016, 84, 94–96.). Tämä ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että murrosiässä tapahtuva liikunta-aktiivisuuden väheneminen sekä organisoidun että organisoimattoman liikunnan osalta on huolestuttava ilmiö, joka on Suomessa kansainvälisesti verrattuna voimakasta (Aira ym. 2013).

Seuratukihankkeissa on pyritty etsimään keinoja drop out -ilmiön hillitsemiseksi. Selvästi yleisin hankehakemuksissa esiintynyt toimenpide tähän oli kehittää matalan kynnyksen harrastetoimintaa. Tätä toteutettiin lähinnä drop out -ikäisille suunnattujen ei-kilpailullisten liikuntaryhmien kautta. Liika kilpailullisuus korostuu harrastuksen lopettamissyynä erityisesti niillä lapsilla ja nuorilla, jotka ovat vasta aloittaneet lajin. Kilpailullisuus on merkittävä drop out -syy jo alakouluikäisillä harrastajilla. (Butcher ym. 2002). Näin ollen seurojen tulisi kehittää nykyistä kokonaisvaltaisemmin matalan kynnyksen toimintaa jo nuoremmassa ikäryhmissä. Seuratukihakemusten joukossa oli muutamia hankkeita, joissa pyrittiin muodostamaan laajamittainen harrasteliikkujan polku koko harrastuslinkaaren ajaksi. Tämänkaltaisen toiminta pitäisi saada juurrutettua osaksi kaikkien isojen urheilu- ja liikuntaseurojen toimintaa.

Seuran toimintojen monimuotoistuminen on olennainen osa liikuntakulttuurin eriytymistä. 2010-luvun liikuntaseuroja onkin haastavaa jaotella Itkosen (1996, 87–91) luoman seuratypologian mukaisesti, sillä niillä on usein piirteitä monesta eri seuratyyppistä. Yksi esimerkki tästä on matalan kynnyksen toiminta, jonka moni aiemmin kilpailullisvalmennukselliseen toimintaan keskittynyt urheiluseura on ottanut osaksi tarjontaansa. Ainoastaan harrasteliikuntaan keskittyvät seurat ovat suhteellisen harvassa, eikä niitä esiintynyt juurikaan seuratukihankkeissa.

Aineiston toiseksi yleisin keino vähentää drop outia oli kiinnittää nuoria osaksi seuratoimintaa esimerkiksi valmentajiksi, ohjaajiksi, toimitsijoiksi tai tuomareiksi. Urheiluseurassa tehtävän vapaaehtoistyön ja oman liikunta-aktiivisuuden välisestä yhteydestä ei ole juurikaan löydettävissä tutkimusta, mutta on mahdollista, että seuraan kiinnittyminen suojaa osittain murrosikäisille tyyppilliseltä liikunta-aktiivisuuden vähenemiseltä. Valtaosassa seuratukihakemuksia ei eritelty, miten seuratyön tekeminen lisää konkreettisesti nuoren omaa liikunta-aktiivisuutta. Tämä korostaa ymmärrystä siitä, että seurat näkevät drop out -ilmiön paremminkin seuran toiminnasta tippumisena kuin kokonaisvaltaisemmin liikunta-aktiivisuuden vähenemisenä. Näkemys saattaa olla peräisin jo pelkästään hakuohjeista (OKM 2016). Niissä drop out -ilmiön ehkäiseminen kuvattiin nuorten pitämisenä toiminnassa mukana urheilijoina, liikkujina ja seuratoimijoina.

Seuratukihankkeissa esitetyt toimenpiteet drop outin vähentämiseksi vastaavat kattavasti Cranen ja Templen (2015) esittämään jakoon drop out -ilmiön syistä. Hankkeiden toimenpiteet pyrkivät vähentämään sekä sisäisistä, ihmistenvälisistä että rakenteellisista tekijöistä aiheutuvaa drop out -ilmiötä. Kuviossa 14 olen yhdistänyt nuolilla toisiinsa toimenpiteet ja ne drop outia aiheuttavat tekijät, joita näkemykseni mukaan kullakin toimenpiteellä pyritään vähentämään. Epäsuoria vaikutussuhteita on varmasti löydettävissä vielä enemmän.

KUVIO 14. Seuratukihankkeissa esiintyneiden drop out -ilmiötä vähentävien toimenpiteiden yhteys Cranen ja Templen (2015) esittämiin drop out -ilmiötä aiheuttaviin tekijöihin.

Vuosien 2016–2017 seuraturkihankkeissa esiintyi monipuolisesti erilaisia toimenpiteitä, joiden avulla pyrittiin vähentämään drop out -ilmiön esiintymistä. Kuvaavaa on, että muodostamaani muut-luokkaan keräytyi yhteensä 13 eri toimenpidettä, joita esiintyi korkeintaan kymmenessä eri hankkeessa. Hieman pulmallista oli, että peräti 43 hankkeessa, joissa tavoitteena oli vähentää drop out -ilmiötä, ei eritelty selkeästi toimenpiteitä, miten tähän tavoitteeseen aiotaan päästä. Herää kysymys, aiotaanko seurassa aidosti pyrkiä drop outin vähentämiseen, vai onko tavoite ainoastaan kirjattu hakemukseen sen takia, että se mainitaan hakuohjeissa yhtenä tukimuodon tavoitteista. Seuraturkihankkehakemuksissa esiintyi myös paljon puutteita tavoitteiden toteutumista mittaavien mittareiden osalta. Vuonna 2017 ensimmäistä kertaa seuraturun historiassa yli puolet hakijoista sai tukea, kun samanaikaisesti opetus- ja kulttuuriministeriön vastaavan virkamiehen näkemyksen mukaan hakemusten keskimääräinen taso on heikentynyt (Metsälä 2017). Vaikuttaa siis siltä, että aikaisempaa heikkolaatuisemmat hankkeet ovat saaneet tukea. Tämä ei liene tarkoituksenmukaista, ja seuraturkihaun hakemus pohjaa uudistettiinkin vuodelle 2018 niin, että tavoitteiden, toimenpiteiden ja mittareiden esittäminen olisi yhdenmukaisempaa.

Tutkimuksen luotettavuutta on perinteisesti arvioitu validiteetin ja reliabiliteetin käsitteiden avulla. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa on tutkittu sitä, mitä on luvattu. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 136.) Tässä tutkimuksessa aineistona on ollut seuraturun hankehakemukset, mikä tulee ottaa huomioon tulosten todenmukaisuutta arvioitaessa. Hakemusten taso oli sisällöltään ja laajuudeltaan kirjavaa, joka tuli esiin muun muassa toimenpiteiden ja mittareiden laveassa kuvailussa. On myös mahdollista, ja jopa todennäköistä, että hakemusteksteissä on pyritty osin kaunistelemaan totuutta, ja naamioimaan hankkeita mahdollisimman hyvin hakuohjeita vastaaviksi. Tutkimus ei siis pysty vastaamaan siihen, saako drop out -ilmiö yhtä suuren merkityksen seuraturkihankkeiden käytännön toteutuksessa kuin hankehakemuksissa. Näin ollen hankehakemusten roolia tutkimuksen aineistona on korostettu tutkimuskysymysten kysymyksenasetteluissa.

Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimustulosten toistettavuutta. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa nousee esiin tutkimuksen objektiivisuuteen liittyvä problematiikka. Tutkija luo tutkimusasetelman ja suodattaa tiedonantajan kertomuksen väistämättä oman kehityksensä läpi. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 136.) Olen hyödyntänyt aineiston tyypittelyssä ja

luokittelussa taulukointia. Taulukoinnissa ja tapausten laskemisessa ei ole varsinaisesti kysymys kvantitatiivisesta analyysistä, mutta sen avulla voidaan perustella, että aineistoa käytetään systemaattisesti, eikä vain etsitä intuitiivisesti tulkintaa tukevia tekstinäytteitä (Alasuutari 2011, 192–193). Lisäksi olen pyrkinyt parantamaan tutkimuksen toistettavuutta avaamalla tutkimuksen toteutusvaiheet mahdollisimman tarkasti.

Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista päästä vertailemaan hankehakemuksissa esiintyneitä tavoitteita aidosti toteutuneisiin toimenpiteisiin. Osa hakemuksista vaikutti arvioni mukaan epärealistisilta ja ”maailmaa syleileviltä” toimenpiteineen, jotka pyrkivät vastaamaan lähes kaikkiin hakemusohjeissa eriteltyihin tavoitteisiin. Olisi myös kiinnostavaa päästä syventymään niihin hankehakemuksiin, joihin seuratukea ei myönnetty. Eroavatko nämä hankkeet merkittävästi tavoitteiltaan ja toimenpiteiltään niistä hankkeista, jotka hakuprosessin ovat läpäisseet?

Suurin osa etenkin kansainvälisestä drop out -tutkimuksesta keskittyy tämän tutkimuksen tavoin juuri urheiluseuraharrastamisen lopettamiseen ja siihen vaikuttaviin tekijöihin. Sen sijaan ns. drop off -ilmiön, eli lasten ja nuorten kokonaisliikunta-aktiivisuuden vähenemisen, syitä on tutkittu vähemmän (Aira ym. 2013). Vähäisen liikkumisen ja liikkumattomuuden kustannukset ovat yhteiskunnalle valtavat (ks. esim. Vasankari ym. 2018), joten niitä aiheuttavien tekijöiden tutkiminen on erityisen perusteltua. Aihepiirin tutkimuskentällä on tehty tärkeitä avauksia (ks. esim. Merikivi ym. 2015, 81–84; Kauravaara 2013), mutta lisätutkimukselle on tarvetta.

LÄHTEET

- Adie, J.W. 2010. Meta-Perceptions of the Coach–Athlete Relationship, Achievement Goals, and Intrinsic Motivation Among Sport Participants. *Journal of Applied Social Psychology* 40 (11), 2750–2773.
- Aira, T., Kannas, L., Tynjälä, J., Villberg, J. & Kokko, S. 2013. Liikunta-aktiivisuuden väheneminen murrosiässä. *Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja* 2013:3.
- Alasuutari, P. 2011. *Laadullinen tutkimus 2.0. Neljäs, uudistettu painos*. Tampere: Vastapaino.
- Blomqvist, M., Häyrinen, M. & Hämäläinen, K. 2012. Valmentajakysely. Kuvaus suomalaisten valmentajien taustoista ja valmentajauran aikaisista oppimistilanteista. *KIHUn julkaisusarja* 31.
- Boiché, J.C.S. & Sarrazin, P.G. 2009. Proximal and distal factors associated with dropout versus maintained participation in organized sport. *Journal of Sport Science and Medicine* 8 (1), 9–16.
- Butcher, J., Lindner, K.J. & Johns, D.P. 2002. Withdrawal from Competitive Youth Sport: A Retrospective Ten-year Study. *Journal of Sport Behavior* 25 (2), 145–163.
- Côté, J., Baker, J. & Abernethy, B. 2007. Practice and play in the development of sport expertise. Teoksessa Tenenbaum, G & Eklund, R.C. (toim.) *Handbook of Sport Psychology*. 3. painos. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, 184–202
- Crane, J & Temple, V. 2015. A systematic review of dropout from organized sport among children and youth. *European Physical Education Review* 21 (1), 114–131.

- Eys, M.A., Loughead, T.M., Bray, S.R. & Carron, A.V. 2009. Perceptions of Cohesion by Youth Sport Participants. *The Sport Psychologist* 23 (3), 330–345.
- Fraser-Thomas, J., Côté, J. & Deakin, J. 2008. Examining Adolescent Sport Dropout and Prolonged Engagement from a Developmental Perspective. *Journal of Applied Sport Psychology* 20 (3), 318–333.
- García Calvo, T., Cervelló, E., Jiménez, R., Iglesias, D & Moreno Murcia, J.A. 2010. Using Self-Determination Theory to Explain Sport Persistence and Dropout in Adolescent Athletes. *The Spanish Journal of Psychology* 13 (2), 675–682.
- Hirvensalo, M., Jaakkola, T., Sääkslahti, A. & Lintunen, T. 2016. Koettu liikunnallinen pätevyys ja koetut esteet. Teoksessa S. Kokko & A. Mehtälä (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2016. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2016:4, 36–40.
- Hoyle, R.H. & Leff, S.S. 1997. The Role of Parental Involvement in Youth Sport Participation and Performance. *Adolescence* 32 (125), 233–244.
- Husu, P., Jussila, A-M., Tokola, K., Vähä-Ypyä, H. & Vasankari, T. 2016. Objektiiivisesti mitattu paikallaanolo ja liikkuminen. Teoksessa S. Kokko & A. Mehtälä (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2016. Valtionliikuntaneuvoston julkaisuja 2016:4, 36–40.
- Ilmanen, K. & Itkonen H. 2000. Kansalaisten liikuttajat. Kansalaistoimijat ja kunnat liikuntapalveluiden tuottajina Pohjois-Karjalassa. Joensuu: Joensuun yliopisto, Karjalan tutkimuslaitos.
- Ilmanen, K. & Kontio, M. 2003. Liikunta- ja urheiluseurojen muutossuuntia Jyväskylässä. Teoksessa S. Hänninen, A. Kangas & M. Siisiäinen (toim.) Mitä yhdistykset välittävät. Tutkimuskohteena kolmas sektori. Jyväskylä: Atena Kustannus.

- Isosomppi, S. 2014. Seuratuki 2014. Tuettujen hankkeiden hakemuserviointi. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 291.
- Itkonen, H. 1996. Kenttien kutsu. Tutkimus liikuntakulttuurin muutoksesta. Helsinki: Gaudeamus, 121–149.
- Jokinen, A. 2002. Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.) Diskurssianalyysi liikkeessä. 2. painos. Tampere: Vastapaino, 126–159.
- Kansalaisareena. 2011. Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010. Vapaaehtoistyö. Viitattu 16.3.2018. http://www.kansalaisareena.fi/Liikuntatutkimusdiat_2011.pdf.
- Kauravaara, K. 2013. Mitä sitten, jos ei liikuta? Etnografinen tutkimus nuorista miehistä. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 276.
- Kay, T. & Bradbury, S. 2009. Youth sport volunteering: developing social capital? *Sport, Education and Society* 14 (1), 121–140.
- Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus. 2018. Huippu-urheilun muutostyö: Urheilijan polku. Viitattu 16.4.2018. <https://kihuenergia.kihu.fi/urapolku>.
- Koivusilta, N., Nupponen, H. & Rimpelä A. 2012. Adolescent physical activity predicts high education and socio-economic position in adulthood. *European Journal of Public Health* 22 (2), 203–209.
- Kokko, S., Mehtälä, A., Villberg, J., Kwok, N. & Hämylä, R. 2016. Itsearviointi liikuntaaktiivisuus, istuminen ja ruutu-aika sekä liikkumisen seurantalaitteet ja -sovellukset. Teoksessa S. Kokko & A. Mehtälä (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen

Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2016. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2016:4, 10–15.

Koski, P. 2009. Liikunta- ja urheiluseurat muutoksessa. SLU-julkaisusarja 2009:7.

Koski, P. 2013. Liikunta- ja urheiluseuroja koskeva tietopohja ja sen kehittäminen. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:6.

Krause, L., Naughton, G., Benson, A. & Tibbert, S. 2017. Equity of physical characteristics between adolescent males and females participating in single or mixed sex sport. *Journal of Strength and Conditioning Research*. Published Ahead of Print. DOI: 10.1519/JSC.0000000000001963.

Lahti, P. 2006. Kasvattaako urheiluharrastuksen lopettaminen nuoren syrjäytymisriskiä?: Suomalaisnuorten näkemyksiä urheiluharrastuksen lopettamisesta ja sen seurauksista. Helsingin yliopisto. Sosiologian laitos. Pro gradu –tutkielma.

Lehtonen, K., Paukku, J., Hakamäki, M. & Laine, K. 2014. Seuratuki 2013. Haku- ja jakoprosessin arviointi. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 286.

Lehtonen, K., & Turpeinen, S. 2018. 20 vuotta seuratukea – Järjestöjen strategisesta välineestä valtion liikuntahallinnon hankerahaksi. *Liikunta ja Tiede* 55 (2).

Liikuntalaki 2015. 10 §/10.4.2015/390.

Mandelbaum, B.R., Silvers, H.J., Watanabe, D.S., Knarr, J.F., Thomas, S.D., Griffin, L.Y., Kirkendall, D.T. & Garrett Jr, W. 2005. Effectiveness of a Neuromuscular and Proprioceptive Training Program in Preventing Anterior Cruciate Ligament Injuries in Female Athletes: 2-Year Follow-up. *The American Journal of Sports Medicine* 33 (7), 1003–1110.

- Merikivi, J., Myllyniemi, S. & Salasuo, M. 2016. Media hanskassa. Lasten ja nuorten vapaa-ajatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan julkaisuja 2016:55.
- Metsälä, L. 2017. Seuratoiminnan kehittämistuki 2016–2017. Tuettujen hankkeiden hakemusarviointi. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 337.
- Mononen, K., Blomqvist, M., Koski, P & Kokko, S. 2016. Urheilu ja seuraharrastaminen. Teoksessa S. Kokko & A. Mehtälä (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2016. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2016:4, 27–35.
- OKM. 2016. Seuratoiminnan kehittämistuen hakuohjeet 2017. Viitattu 23.3.2018. https://drive.google.com/file/d/0BxBKsbrVX_xpeUtvQkZUWUJUQW8/view.
- Palomäki S., Huotari P. & Kokko S. 2017. Vanhempien ja kavereiden tuen yhteys nuoruusiän fyysiseen aktiivisuuteen. Liikunta & Tiede 54 (2–3), 83–90.
- Patentti- ja rekisterihallitus. 2016. Tänä vuonna perustettu eniten yksilölajien urheiluyhdistyksiä. Viitattu 13.3.2018. https://www.prh.fi/fi/uutislistaus/2016/P_9037.html.
- Polsgrove, M.J., Eggleston, B.M. & Lockyer, R.J. 2016. Impact of 10-weeks of yoga practice on flexibility and balance of college athletes. International Journal of Yoga 9 (1), 27–34.
- Puronaho, K. 2014. Drop-out vai throw-out?: Tutkimus lasten ja nuorten liikuntaharrastusten kustannuksista. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2014:5.

- Pyykönen, J. 2015. Seuratuki 2015. Tuettujen hankkeiden hakemuserviointi. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäitiö LIKES. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 308.
- Quested, E., Ntoumanis, N., Viladrich, C., Haug, E., Ommundsen, Y., Van Hoye, A., Mercé, J., Hall, H.K., Zourbanos, N. & Duda, J.L. 2013. Intentions to drop-out of youth soccer: A test of the basic needs theory among European youth from five countries. *International Journal of Sport and Exercise Psychology* 11 (4), 395–407.
- Riekkilä, M. & Hentunen, J. 2017. Työntekijän palkkaaminen seuratuella avulla. Kyselyn tuloksia työntekijän rekrytoimisesta urheiluseuraan vuosina 2013–2016. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäitiö LIKES. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 322.
- Rouvinen-Wilenius, P. & Koskinen-Ollonqvist, P. (toim.). 2011. Tasa-arvo ja osallisuus väylä terveyteen. Järjestöt suunnan näyttäjinä. Terveyden edistämisen keskuksen julkaisuja 2011:9.
- Santtila M., Pihlainen K., Koski, H., Vasankari T. & Kyröläinen H. 2018. Physical Fitness in Young Men between 1975 and 2015 with a Focus on the Years 2005-2015. *Medicine and Science in Sports and Exercise* 50 (2), 292–298.
- Sullivan, P., Paquette, K.J., Holt, N.L. & Bloom, G.A. 2012. The Relation of Coaching Context and Coach Education to Coaching Efficacy and Perceived Leadership Behaviors in Youth Sport. *The Sport Psychologist* 26 (1), 122–134.
- Temonen, J. 2016. Yläkoululaisten näkemyksiä liikunnanopetuksen opetusryhmistä. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Pro gradu –tutkielma.
- Tiirikainen, M & Konu, A. 2013. Miksi lapset ja nuoret katoavat liikunta- ja urheiluseuroista murrosiässä? Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:3.

- Tilastokeskus 2017. Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat. Ennakkoväkiluku sukupuolen mukaan alueittain 2017. Viitattu 4.8.2017.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 7. uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Turpeinen, S., Hentunen, J., Hakamäki, M., Laine, K. & Lehtonen, K. 2018. Seuratuki kansalaistoiminnan tukimuotona. Havaintoja seuratuun seurannasta vuosilta 2013–2017. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 343.
- Turpeinen S., Hentunen, J., Pyykönen J., Lehtonen K. & Laine, K. 2017. Ideoita urheiluseuroille. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 328.
- Vasankari T., Kolu P., Kari J., Pehkonen J., Havas E., Tammelin T., Jalava J., Koski H., Pihlainen K., Kyröläinen H., Santtila M., Sievänen H., Raitanen J. & Tokola K. 2018. Liikkumattomuuden lasku kasvaa – vähäisen fyysisen aktiivisuuden ja heikon fyysisen kunnan yhteiskunnalliset kustannukset. Valtioneuvoston kanslia. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2018:31.
- Wall, M. & Côté, J. 2007. Developmental activities that lead to dropout and investment in sport. *Physical Education and Sport Pedagogy* 12 (1), 77–87.
- YLE. 2016. Tutkija Salasuo: ”Mukaan tulee tupakka, viina ja villit naiset - lopettaminen osa kasvamista”. Viitattu 21.5.2018. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/05/16/tutkija-salasuo-mukaan-tulee-tupakka-viina-ja-villit-naiset-lopettaminen-osa>.
- YLE. 2017. Harkimo ottaisi urheiluseuroilta ja antaisi nuorille huipuille miljoonatuen – ministeri Terho vielä varovaisena. Viitattu 14.5.2018. <https://yle.fi/urheilu/3-9828440>.

Zacheus, T. 2013. Maahanmuuttajien kotoutuminen ja liikuntapalvelut Turun seudulla. Turun kaupungin kaupunkitutkimusohjelma. Tutkimuskatsauksia 2013:10.